

(वीर सहिदहरूको संस्मरणमा कीर्तिपुर, काठमाडौँबाट प्रकाशित)

जि.प्र.का.दर्ता नं ५८/२०६३

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

स्ववियु निर्वाचन ५ दिन सन्चो

काठमाडौँ । त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गतका क्याम्पसहरूमा हुन लागेको स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचन ५ दिन सरेको छ ।

यसअघि फागुन १४ गते गर्ने कार्यसूची प्रकाशित भएको थियो । स्ववियु निर्वाचन सार्न विप्लव पक्षका अखिल क्रान्तिकारी लगायत ५ विद्यार्थी संगठनहरूले लगातार दवाव दिएपछि मिति सारिएको हो ।

मिति सार्न बिहीबार त्रिविमा प्रमुख दलका विद्यार्थीहरूको बैठक बसेको थियो । बैठकको सहमति अनुसार मिति सारिएको हो ।

अब १८ गते बुधबार हुने निर्वाचनको लागि नयाँ कार्यसूची अनुसार स्ववियु निर्वाचनको प्रक्रिया सुरु हुनेछ ।

वर्ष १३, अंक ४५, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३७ शिल्ला श्वः, षष्ठी, ति. सं. २०७३ फागुन ६ गते शुक्रबार FEB. २०१७ मूल्य रु. ५।-

नेत्राकिसंघको दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलन भव्य सम्पन्न

राजविराज । नेपाल क्रान्तिकारी किसान संघको दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलन सप्तरीको राजविराजमा भव्य रूपमा सम्पन्न भएको छ ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय सचिव सुनिल प्रजापतिले माघ २८ गते सम्मेलनको उद्घाटन गर्नुभएको थियो । त्यसक्रममा वहाँले देशमा नारायणीहितीमा एउटामात्र राजतन्त्र भएको तर अहिले सानेपा, पेरिसडाँडा र बल्लु दरवारमा नयाँ-नयाँ राजाहरूको उदय भएकोले नेपाली जनताका समस्या अझै समाधान नभएको बताउनुभएको छ ।

वहाँले नेपाल र भारतबीचको सिमाना नियमित गर्नुपर्ने माग गर्नुभयो ।

ने म क ि प ा ल ा ई

तराईविरोधी पार्टी भन्ने गरेकोमा आपत्ति जनाउँदै उहाँले नेमकिपा व्यापक काम गरी खाने जनताको लागि संसदभित्र र बाहिर संघर्षमा रहेको प्रस्ट पार्नुभयो ।

‘संसदभित्र बन्ने ऐन नियम कामदार जनताको हितमा बनाउन नेमकिपा संघर्षरत छ । ती कामदार जनता चाहे हिमालका

हुन्, तराईका हुन् वा पहाडका !’, उहाँको भनाइ थियो ।

तथाकथित मधेसी दलका धेरै नेताहरू पटक-पटक सरकारमा गएर मन्त्री बनिसकेको तर तराईका व्यापक कामदार जनताको पक्षमा केही काम नगरेको चर्चा गर्दै सचिव प्रजापतिले अङ्गीकृत नागरिकहरूलाई प्राकृतिक

नागरिकसरह अधिकार दिए तराईका रैथाने नागरिक विस्थापित हुने अवस्था आउने बताउनुभयो । सप्तरी जिल्लालाई किसान आन्दोलनको जिल्लाको रूपमा व्याख्या गर्दै सचिव प्रजापतिले भन्नुभयो, ‘जबसम्म व्यापक किसान आन्दोलनको उत्थान हुने छैन, तराईका बहुमत जनताको हित सम्भव छैन । तसर्थ तराईमा किसान आन्दोलनको विकल्प छैन ।’

स्थानीय निकायको निर्वाचन लोकतन्त्र कमजोर हुने चर्चा गर्दै उहाँले संविधान संशोधनको भुमरीमा फसाइएकोमा आपत्ति जनाउनुभयो । ‘यथाशक्य चाँडो स्थानीय निकायको निर्वाचन गर्न सकेमात्र नेपालको लोकतन्त्र बलियो हुनेछ, सचिव प्रजापतिले

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

उपत्यकामा साभका रात्री बस सेवा सुरु

काठमाडौँ । साभका यातायातले राती काम गर्ने र अस्पताल जानेलाई लक्षित गरी उपत्यकाका पाँच रुटमा परीक्षणका रूपमा रात्रिकालीन बस सेवा संचालन गरेको छ ।

मंगलबार रातीदेखि अस्पताल क्षेत्रलाई मध्यनजर गर्दै लगनखेल पाटन अस्पताल-त्रिपुरेश्वर आँखा अस्पताल-वीर

अस्पताल-त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षण अस्पताल महाराजगञ्ज-गंगालाल अस्पताल-बाँसबारी न्यूरो अस्पताल पुगेर सोही मार्गबाट लगनखेल फर्कनेछ । दोस्रो रुट न्यूरोडस्थित वायुसेवा निगम अघिबाट बानेश्वर-कोटेश्वरसम्म, तेस्रो रुट नेपाल वायुसेवा निगमबाटै

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

नेपाल टेलिकमले धरहरा पुनःनिर्माण योजना ल्याउने

काठमाडौँ । गत वर्षको भूकम्पले भत्किएका धरहराको पुनःनिर्माण नेपाल सरकार र नेपाल टेलिकमले संयुक्तरूपमा गर्ने भएका छन् ।

नेपाल टेलिकमका सहप्रवक्ता रोमन अधिकारीले धरहरा पुनःनिर्माणको प्रस्ताव पुरातत्व विभागमा लैजाने गृहकार्य भइरहेको बताउँदै करिव ४२ रोपनी क्षेत्रफलमा पुनःनिर्माण हुने धरहरा परिसरमा पार्किङ्ग सुविधासहितको पार्क संग्रहालय, बच्चका लागि खेल्ने पार्कलगायत निर्माण गरिने गरी प्रस्ताव गर्ने योजना टेलिकमले लिएको जानकारी दिनुभयो ।

करिव रु. चार अर्बको

लगानीमा धरहरा पुनःनिर्माण हुनेछ । जसमध्ये जनताबाट रु. ११ करोड संकलन गर्ने र बाँकी रकम टेलिकम आफैले थप गर्ने सहप्रवक्ता अधिकारीले बताउनुभयो ।

यसरी धरहरा पुनःनिर्माण भइसकेपछि कम्तीमा ३० वर्ष आफ्नै स्वामित्वमा हुनुपर्ने

र निर्माण गर्दा लागेको लगानी उठेपछि मात्र सरकारलाई धरहरा हस्तान्तरण गर्ने प्रस्ताव पनि टेलिकमले गरेको छ ।

यदि सरकारले सो प्रस्ताव स्वीकार नगरे पुनःनिर्माणको जिम्मा नलिने पनि टेलिकमले स्पष्ट पारेको छ ।

कीर्तिपुर उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.को

पाँचौँ वार्षिक साधारण सभा बारे सूचना ।

यस सहकारी संस्थाको सञ्चालक समितिको मिति २०७३/१०/१९ गते बसेको बैठकको निर्णयानुसार यस संस्थाको पाँचौँ वार्षिक साधारण सभा निम्न मिति, समय र स्थानमा निम्न बिषयहरू उपर छलफल तथा निर्णय गर्न बस्ने भएकोले शेयर सदस्य महानुभावहरूलाई उपस्थितिका लागि हार्दिक अनुरोध गरिन्छ ।

छलफलका विषयहरू :

- १) सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षज्यूको प्रतिवेदन ।
- २) लेखापरिक्षकको प्रतिवेदन सहितको आ.व. २०७२/०७३ को वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब र नगद प्रवाह विवरण उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- ३) लेखा समितिले पेश गरेको प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- ४) आ.व. २०७३/०७४ को हिसाब लेखापरीक्षण गर्न लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्ने र निजको पारिश्रमिक तोक्ने ।
- ५) पाँचौँ वार्षिक साधारण सभाको निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर गर्न शेयर सदस्यहरू र सञ्चालक समितिको तर्फबाट एक/एक जना प्रतिनिधि नियुक्त गर्ने ।
- ६) विविध ।

सभा बस्ने

मिति: २०७३ फाल्गुण ७ गते शनिबार ।

समय: बिहान ७:०० बजे ।

स्थान: पाँगा पार्टी भेन्च्यु, कीनपा-९, पाँगा ।

सचिव

कीर्तिपुर उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.

नयाँबजार, कीर्तिपुर, फोन नं. ८३३३०८१

नयाँ सहिद स्मृति कप खुल्ला व्याडमिन्टन प्रतियोगिता- २०७३

सहभागी होऔ ! सहभागी होऔ !!

कार्यक्रम :

खेल शुरु मिति : २०७३ चैत्र १५ गते शनिबारदेखि

स्थान: जनसेवा व्याडमिन्टन कोर्ट, पाँगा, कीर्तिपुर

सम्पर्क :

जहुँहिटी युवा क्लब भवन, पाँगा मो. ९८४१४३६०२२, ४३३०८२८

इमेन्ट्स:

खुल्ला मेन्स डबल: रु.२०००-

कीर्तिपुर नगर स्तरीय विद्यालय छात्र/छात्रा सिङ्गल: रु.५००-

अन्तिम नाम दर्ता : २०७३ चैत्र १५ गतेसम्म

आयोजक : युवा खेलकुद समूह, कीर्तिपुर

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०८६ चैत २० गते शहादत अमर सहिद

लन्बहादुर महर्जन वि.सं. २००६ माघ
हिराकाजी महर्जन वि.सं. २०१७ माघ
राजमान माली वि.सं. २०२५ मंसिर
राजेन्द्र महर्जन वि.सं. २०३० चैत

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १३, अंक ४५, २०७३ फागुन ६ गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेक्सटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लव - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

सुविधा र भागबन्डामै देश डुल्दै

“बच्चाहरुलाई धेरै खेलौना भयो भने बच्चाहरु बिग्रन थाल्छन्” भने जस्तै अहिले देशमा प्रजातन्त्र र स्वतन्त्रताको नाममा सुविधा र भागबन्डाले देश बिग्रदै गइरहेको छ । राज्य एक एक गर्दै जनताको सेवालार्इ प्राथमिकता दिनुपर्ने कामबाट बिमुख हुँदैछ ।

माघ १४ गते स्ववियु निर्वाचन ८ वर्षपछि हुन लागेको के थियो, कसैलाई २८ वर्षको उमेर हदबन्दी र कसैलाई सम्मेलनको चक्करमा परेर अन्ततः केही दिन पर सार्न खोज्दैछ ।

जसको जे मन लाग्यो त्यो गर्दै जाने हो र ताँदै जाने भने त्रिविको स्वायत्तता माथि प्रश्न चिन्ह किन नउठाउने ? के त्रिविको निर्णय विद्यार्थीको हितमा थिएन ? त्रिवि आफ्नो अडानमा किन बस्न सक्दैन ?

त्यो मात्र हो र राज्यको शासन सत्ता नै भागबन्डामै अलमलिरहेको समयमा नाथे त्रिवि स्ववियु निर्वाचन त परैको कुरा भयो ।

स्थानीय निकाय या तहको निर्वाचन पनि स्ववियु निर्वाचनको अवस्थामा पुग्ने सम्भावना छ ।

तीन दल माओवादी केन्द्र, एमाले र नेका संविधान संशोधन र स्थानीय निर्वाचन एकै पटक फत्ते गर्न संविधान संशोधनका विरोधी एमालेलाई गलाउँदै छन् ।

विशेष सुत्रअनुसार एमाले फस्ने सम्भावना पनि बढ्दै गइरहेको छ ।

देश बिखण्डन हुने गरी संविधान संशोधन गरेर स्थानीय निकायको निर्वाचन गर्न एमाले तयार हुन्छन् भने यो एमाले र देशको लागि दुर्भाग्य हुनेछ । संशोधन विरोधी आन्दोलनमा दिएको अभिव्यक्ति देशघातीको लाइसेन्स मात्र सावित हुनेछ ।

स्थानीय निर्वाचन गर्न ती नै तीन दलको भागबन्डामा आयुक्त नियुक्त भयो । अब स्थानीय निकायको निर्वाचन लगायत प्रदेश र संसदमा पनि भागबण्डा गर्न के बेर ? देश र जनताको हितमा नलागी सुविधा र भागबण्डाले देश डुवेकोमा नेपाल आमा रोएको छ, वीर सहिदहरु रोएका छन् । होस् गर्नु होला ।

‘पर्खाल लगाएपछि धेरै कुरा बाहिर पर्छन्’

- सुरेश परियार

वाशु शशीको एउटा कवितांश छ -‘पर्खाल लगाएपछि धेरै कुरा बाहिर पर्छन् ।’ नेपाली शिक्षा जगतमा नवउदारवादको प्रवेशसँगै धेरै विद्यार्थी शिक्षाको पर्खालबाहिर परेका छन् । पर्खालबाहिर पर्ने यो क्रम किस्ता-किस्तामा हुन्छ । किनभने यहाँ धेरै पर्खाल लगाइएका छन् । पहिलो त, धनीका छोराछोरीले पाउने शिक्षा र आम कामगरी खाने जनताका छोराछोरीले पाउने शिक्षाबीच निकै ठूलो पर्खाल छ । एक कक्षामा भर्ना भएका बहुमत विद्यार्थी दश कक्षासम्म नपुगेका आँकडा वर्षैपिच्छे आइरहन्छन् । आमजनताका छोराछोरीले जसोतसो एस.एल.सी. कटाए पनि एघार र बाह्र कक्षा उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषदअन्तर्गत पढ्नुपर्ने अवस्था थियो । किनभने त्रिभुवन विश्वविद्यालयले सञ्चालन गर्ने सो सरहको प्रवीणता प्रमाणपत्र तह हटाएर एउटा पर्खाल बनाइएको छ । त्यसलाई उक्लन नसक्नेहरू खाडीतिर लाग्छन् वा भारततिर भासिन्छन् । यो पर्खाल नाघ्न सक्ने सम्पत्ति भएकाहरू स्नातकको दैलोमा आउँदा फेरि अर्को पर्खाल आइलाग्छ । स्नातक र स्नातकोत्तरको शिक्षण शुल्क एकाएक पाँच गुणा बढाएर सरकारी शिक्षाविद्, प्रशासक र आफूलाई मूलधारका विद्यार्थी संगठन भन्न रुचाउनेहरूको मिलेमत्तोमा केही वर्षअघि यो पर्खाल लगाइएको हो । यसलाई उक्लन नसक्नेहरू पाखा लाग्छन् । स्नातकको शिक्षा किन्न सक्नेहरू पढ्छन् । स्नातकोत्तरको संघारमा फेरि अर्को पर्खाल आइलाग्छ । स्नाकोत्तर सेमेष्टर प्रणालीमा लैजाँदा सेमेष्टरपिच्छे १० प्रतिशतका दरले शिक्षण शुल्क बढाउने गरी तिनै शिक्षाप्रमी र विद्यार्थीका शुभचिन्तकले हस्ताक्षर गरेका थिए । नयाँ प्रणालीमा अतिरिक्त शैक्षिक खर्च पनि बढेको छ । गोजी गरम हुनेहरू उक्लन्छन् । बाँकी विद्यार्थीहरू सकेसम्म युरोप-अमेरिका हानिन खोज्छन् । स्नातकोत्तरपछिका पर्खालहरूतिर नजाउँ । एउटै उदाहरण सुनाए, ‘यो देशमा भागबन्डा चलिहान्छ । हेर्नास, हामीलाई भविष्यको चिन्ता छैन ।’

‘शिक्षा र नवउदारवाद’ नामको पुस्तकले हामी विद्यार्थीहरूले देख्दै-भोग्दै आएका समस्याहरू, तिनले हामीमा उब्जाएका प्रश्नहरूको जवाफ दिएको छ । एक प्रकारले हामीलाई भकभकएको छ । हामीलाई नेपाली शिक्षा प्रणालीको भविष्यबारे गम्भीर बनाएको छ । बुँदागत रूपमा ती प्रश्नहरू उल्लेख गर्छु: १) पहिले सामाजिक शिक्षाअन्तर्गत इतिहास, भूगोल, विभिन्न क्रान्तिहरूबारे गहिराईमा अध्यापन हुन्थ्यो । हामीसम्म आइपुग्दा पाठ्यपुस्तकहरूले किन हाम्रो सामाजिक चेत घटाउँदै लगेरहेछन् ? नयाँ शिक्षित पुस्ता किन पश्चिमतर्फ आकर्षित छ ? देशबारे किन कम पढाई हुन्छ ?

२) आजभोलि ट्युसन, केचिङ्ग कक्षाहरू, टोफेल, आर्ल्स, जि.आर.ई.र विदेशी भाषा सिकाउने संस्थाहरू गाउँ-गाउँसम्म किन मौलाउँदै छन् ? ती कक्षाबिना विद्यार्थी किन कमजोर हुन्छन् ? शिक्षकहरू किन पुरेत्याई गर्दै हुनुहुन्छ ?

३) त्रि.वि.मा सामाजिक विज्ञानका विभागहरू किन सुक्दैछन् ?

४) देशको शिक्षा प्रणालीले किन विदेश ताक्ने विद्यार्थी ‘उत्पादन’ गर्दछ ?

५) स्नातक विज्ञानमा भर्ना भएको विद्यार्थीले किन जि.आर.ई. कोर्ष पनि सँगै सुरु गर्छ ? विज्ञान संकायको स्नातक कोर्षलाई चार वर्ष बनाउन किन हतारो गरियो ?

६) किन आज समाजमा शिक्षकको प्रतिष्ठा घट्दैछ ? किन ऊ फगत पैसा उब्जाउने साधन बन्न बाध्य छ ?

७) समाजमा चरम असमानता र दुःख थपिँदै जाँदा पनि विद्यार्थी किन चुप छ ? उसको आलोचनात्मक चिन्तन र विवेकमा कसले चुकल लगाउन खोज्दैछ ?

८) यो देशमा नवउदारवादी अर्थनीति भित्र्याउने रामशरण महतले किन उत्कृष्ट अर्थमन्त्रीको पगरी थापे ? त्यो पनि युरोपबाट ! त्यही नीतिलाई पछ्याउनेहरू कसका मतियार हुन् ? के तिनीहरू देशभक्त हुन् ?

९) स्नातक र स्नातकोत्तर गरिरहेका विद्यार्थीहरूमा निराशा, डिप्रेसन, आदि किन बढ्दैछ ?

१०) शिक्षित बेरोजगारहरू बढ्दै जानुको कारण के हो ? के पूँजीवादको लक्ष्य पूर्ण रोजगारी हो ?

११) विद्यार्थी जीवन किन तमाशा बन्दैछ आज ? एउटा हातमा पाठ्यपुस्तक अर्कोमा लोक सेवालगायतका पुस्तक, एउटा खुट्टा विदेशी भाषामा, अर्को खुट्टा विदेशिने कोर्षहरूमा राख्न किन विवश छन् विद्यार्थीहरू ? किन जुवाडे बनाइँदैछ विद्यार्थीलाई ? अनेक ठाउँमा दाउ राख्ने जुवाडे ?

१२) त्रिविले आङ्गिक क्याम्पसहरू किन थपेन ? उल्टै विदेशी विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरू किन निर्बाध खुलिरहेछन् देशभित्र ?

१३) सरकारी विद्यालयहरू सामुदायिक बनाउनुको कारण के हो ? किन एकथरी ‘विद्वानहरू’ आङ्गिक क्याम्पसहरूलाई ‘स्वायत्त’ बनाउने प्रपञ्चमा कम्मर कसेर लाग्दै छन् ?

पुस्तकमा यी र यस्ता थुप्रै प्रश्नका गम्भीर उत्तर छन् दिमागै हल्लाउने । पूँजीवाद र उदारवादका पाखण्डहरू केलाइएको छ पुस्तकमा । खासमा पूँजीवाद पाखण्डै पाखण्डको पुलिन्दा हो । ‘शिक्षाबिना प्रजातन्त्र मौलाउन्न’ भनी साना कक्षामा पढ्ने बाल-बालिकाहरू पढाईको यात्रामा बनाइएका पर्खालहरूमाफत पन्छाइन्छन् । उनीहरू पूँजीवादी बजारका सस्ता ज्यामी बन्न बाध्य छन् । यसैबाट पुष्टि हुन्छ

‘प्रजातन्त्र’ पूँजीवादको उद्देश्य होइन ।

अर्कै भयङ्कर दृश्यहरू त देखिनै बाँकी छन् । जसरी आज युरोप-अमेरिकामा आफ्नो महँगो पढाई खर्च व्यहोर्न विद्यार्थीहरू कथित यौन ‘उद्योग’ र अपराध आदिमा लाग्न बाध्य छन् । मानसिक रोगीहरूले विश्वविद्यालयहरू भरिदैछन् त्यहाँ । भोलि नेपालमा पनि यस्ता दृश्यहरू सतहमा आउनेछन् । आजभोलि सीमा नजिकका नेपाली सहरलाई सीमापारका भारतीयहरू ‘रेड लाइट एरिया’ भन्न थालिसकेका छन् । होटलहरूमा छापा मार्दा अथवा लागू औषधी कारेबारमा पनि विद्यार्थीहरू पक्राउ पर्दैछन् । त्यस्तो भए दोष कसको ? देशमा नवउदारवादलाई छाडा छोड्ने तीन हात्ती दल, त्रिविमा नवउदारवादलाई संस्थागत गर्ने विद्यार्थी आन्दोलनका तीन हस्ताक्षर, विदेशी वृद्धि बोकी हिँड्ने प्रशासकहरू र मौन बस्ने बुद्धिजीवी र विद्यार्थीहरू यसका जबर्जस्त दोषी हुन् । दोषीहरूले आज इमानदार आत्मसमीक्षा गर्नुपर्ने बेला भएको छ । आसन्न स्ववियु निर्वाचनलाई हामीले ‘नवउदारवाद र यसका प्रभावहरू’बारे छलफल गर्ने मञ्च बनाउनुपर्ने देखिन्छ । समयको माग हो यो ।

किनभने भोलि यो देशसँगै हाम्रा सन्तानहरू नवउदारवादको क्रुर पञ्जामा पर्ने निश्चित छ । अहिलेकै गतिलाई हेर्ने हो भने आफ्ना क्षणिक स्वार्थका लागि यो महत्त्वपूर्ण विषयलाई नपन्छाउँ ।

नवउदारवाद विदेशी संघर्षको विकल्प छैन । संघर्ष दुई मोर्चाको हुन्छ । भौतिक र बौद्धिक । भौतिक मोर्चामा एक दुई लडाईं हारेपछि युद्ध जित्ने सम्भावना रहिरहन्छ । तर बौद्धिक मोर्चामा पराजित सिपाहीको मनोबल मरेपछि ऊ युद्धमा फर्कन युगौ लाग्न सक्छ । शिक्षा जगतमा बौद्धिक मोर्चाका सिपाही प्रशासकहरू, बुद्धिजीवी र स्वयं विद्यार्थी संगठनहरू हुन् । पहिले प्रशासक देशमा असल प्रशासकको खडेरी छ । दबदबा ठेकेदार मानसिकताका प्रशासककै छ । हात्ती दलहरू एवम् विभिन्न शक्ति केन्द्रका डाडसप्राप्त यिनीहरू बलशाली छन् । एउटा नमुना लिउँ । विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंकजस्ता साम्राज्यवादी वितीय संस्थाहरूको दबाबमा त्रिविका आङ्गिक क्याम्पसहरूलाई स्वायत्त बनाउने एकसरो अभियान चल्थो । त्रिवि पदाधिकारीहरू विद्यार्थीहरूलाई मनाउन एक आङ्गिक क्याम्पसमा पुगे । बैठकमा विद्यार्थीहरूले कडा शब्दमा प्रस्तावको विरोध गरे । भागवण्डामा परेका क्याम्पस प्रमुखले विद्यार्थीसामु एक अलगगै बैठकमा भने ‘इतिहासमा कि कालो लेखिन्छ कि सेतो । सेतो लेख्न सकिने । काले भए पनि लेखेर छाड्छु ।’ अब, बौद्धिकहरू विस्तारै देशको इमान्दार बौद्धिक जगत

नवउदारवादको प्रभावबारे सचेत र सतर्क हुँदै गएको देखिन्छ । तर यो जमातले संघर्ष चर्काउन पनि उत्तिकै आवश्यक देखिन्छ । किनभने विदेशी वृद्धिमा चल्नेहरू पनि बजारमा प्रशस्तै छन् । हुँदा-हुँदा कहलिएका समाजशास्त्री चैतन्य मिश्र सरले पूँजीवादको पैरवी गर्न थाल्नु भएको छ प्रस्ट भाषामा । कम्युनिष्टहरूले आफ्ना एजेण्डाहरू थान्को लाए हुन्छ, भन्नुहुन्छ । मानौं पूँजीवादको विकल्प छैन । उहाँले भनेजस्तो तैस्रो विश्वका देशहरूमा पूँजीवादको व्यवस्थित विकास गर्न सम्भव छैन । केही देशमा देखिएको पूँजीवादी विकास कि त साम्राज्यवादी लुटमा आधारित छ कि त सार्वभौमिकताको मूल्यमा साटिएको छ । हामै देशको विकास नहुनुको कारण भारतले थोपरेका प्राकृतिक एवम् अन्य असमान सन्धि-सम्झौताहरू हुन् । साम्राज्यवाद एवम् विस्तारवादद्वारा प्रायोजित राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले देशको अर्थतन्त्रमा भाँडभैलो मच्चाएका छन् । मिश्र सर यी दृश्यहरूलाई नदेखेभैं गर्नुहुन्छ । उहाँको सन्दर्भमा यो पुस्तकमा छापिएको एउटा वाक्य मिल्न जान्छ । ‘नवउदारवादीहरू दास, उपनिवेश र चरम शोषणलाई नदेखेजस्तो स्वाद पाउँछन् ।’

जहाँसम्म विद्यार्थी संगठनहरूको स्थिति छ । त्यसबारेमा एउटै उदाहरण काफी छ । नेक्राविसंघ केन्द्रीय समितिको यो पुस्तक छापिँदा, एउटा खबर छाियो । अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद्को राष्ट्रिय सम्मेलनमा सहभागी हुन नेपालको तर्फबाट नेविसंघ, अनेरास्ववियू र प्रचण्ड पक्षीय अनेरास्ववियू क्रान्तिकारीका नेताहरू भारत पुगे । कट्टर हिन्दुवादी उक्त विद्यार्थी परिषद् आमभारतीय विद्यार्थी माफ्न अलोकप्रिय छ । यही संगठनले केही समय पहिले भारतमा चर्किँदो नवउदारवादविरुद्ध संघर्षरत कन्हैया कुमारहरूको संगठनलाई फसाउन माऊ पार्टी भाजपासँगै अनेक षडयन्त्र गरेको छ । भारतमा फैलिँदो नवउदारवादसँगै त्यसविरुद्ध उभिने कन्हैयाहरूको आन्दोलन विद्यार्थीहरूमाफ्न लोकप्रिय बन्दै छ । जेहोस्, नेपाली तीनै हात्ती विद्यार्थी संगठनहरूको बौद्धिक टाट पल्टाइको नमुना हो यो घटना ।

नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनमा बौद्धिक संघर्षको खडेरी एक प्रकारले मुद्दा र मार्गको अभाव भएको वर्तमान समयमा नेक्राविसंघको यो पुस्तक मार्गदर्शक हो । पुस्तकमा केही मुद्दाराक्षकको समस्या, सम्पादनमा हतारो, अनुवादमा दुष्ठा अड्काई र केही स्थानमा जार्जनको प्रयोग देखिन्छ । तथापि नेपालमा व्याप्त शैक्षिक अराजकतालाई बुझ्न र देशको शिक्षा व्यवस्थामा उड्याइएका अजङ्गका पर्खालहरूलाई भत्काउन यस पुस्तकबाट प्रयाप्त उर्जा लिन सकिन्छ ।

विचारको आधारमा राष्ट्रिय पार्टी बनाउनुपर्छ

सुनिल प्रजापति

राजविराज नेपालको पुरानो व्यवस्थित नगर हो भने सप्तरी जिल्ला किसान आन्दोलनको क्रान्तिकारी इतिहास भएको जिल्ला हो। बारा, रौतहट, धनुषा, सिराहा र सप्तरीमा २००९ सालदेखि २०१२/१३ सालसम्म ठूल-ठूला किसान आन्दोलनहरू भएका थिए। सामन्त र जमिनदारहरूले किसानहरूमाथि चर्को व्याज लगाउने, बेठ बेगारी, सेरी सलामी लिनेजस्ता शोषणले त्यतिबेला किसानहरू अत्यन्त शोषित र पीडित थिए। त्यसको विरुद्ध किसान नेताहरूले जनतालाई सचेत र संगठित पारे र आन्दोलनलाई अगाडि बढाए। आन्दोलनकारीहरूले जाली तमसुक च्याटे, बेठबेगारी बन्द गरे। जमिनदार र सामन्त वर्गको विरोधमा भएको त्यस किसान विद्रोहदेखि तराईका कति सामन्तहरू भाग्न बाध्य भए। सरकारले किसान कार्यकर्ताहरूलाई पक्राउ गर्‍यो, धेरै किसान कार्यकर्ताहरूलाई जेलनेलको सजाय दियो, कतिको हत्या गर्‍यो। सरकारको दमनले आन्दोलन रोकिएन भन् सशक्त ढंगले आन्दोलन अगाडि बढ्यो। तराईका जिल्लाहरूमा भएको किसान आन्दोलनले देशभरिका किसानहरूलाई आफ्नो हक अधिकारको लागि लड्न उत्साहित गर्‍यो। क्रान्तिकारी इतिहास भएको जिल्लामा आएर राष्ट्रिय सम्मेलन गर्न पाउनु खुशीको कुरा हो।

नेपाल क्रान्तिकारी किसान संघको स्थापना पनि किसान आन्दोलनको जगमा टेकेर भएको हो। नेपालमा भूमिसुधार लागू भएपछि मोहियानी हक सुरक्षाको आन्दोलन, भर्पाई आन्दोलन, गुठी जग्गा रैकरमा परिणत गर्ने आन्दोलनजस्ता किसानहरूको हक-हितमा आन्दोलनहरू गर्दै नेक्राकिसंघले आफ्नो क्रान्तिकारी इतिहास निर्माण गर्‍यो। महँगीविरोधी र भ्रष्टाचारविरोधी आन्दोलन, वैदेशिक हस्तक्षेपविरोधी आन्दोलनजस्ता देश र जनताको पक्षमा निरन्तर आन्दोलनहरू मात्रै होइन नेक्राकिसंघले छिमेकी देश भारतले अन्तर्राष्ट्रिय कानूनविपरीत सिमानामा बाँधहरू निर्माण गर्दा वा सीमा मिच्दा त्यसको विरोधमा निरन्तर आवाज बुलन्द गर्दै आएको छ।

नेपाल कृषिप्रधान देश भएर पनि नेका, एमाले र माओवादीजस्ता शासक दलहरूले किसानहरूको समस्याबारे कुनै ध्यान दिएनन्। किसानहरूको समस्या समाधान नभएसम्म देशको समस्या समाधान हुँदैन। जमिन जोत्नेको सिद्धान्तको आधारमा क्रान्तिकारी भूमिसुधार, सिंचाइ, नयाँ नयाँ बिउबिजन र गुणस्तरीय रसायनिक मलको व्यवस्था नभएसम्म किसानहरूको जीवनस्तरमा सुधार आउने छैन। १० वर्ष अगाडिसम्म छिमेकी देशहरू भारत, बंगलादेश र पाकिस्तानसम्म चामल निर्यात गर्ने नेपाल अहिले वार्षिक डेढ खर्ब रूपैयाँभन्दा बढीको उपभोग्य वस्तु आयात गर्नुपर्ने स्थितिमा पुगेको छ। नेपालको हरेक राजनैतिक परिवर्तनहरूमा किसानहरूले महत्त्वपूर्ण योगदान गरे तर परिवर्तनको फल शोषक सामन्तहरूले मात्रै पाए। २०४६ साल अघि लखपतिहरू त्यसपछि

करोडपति बने, करोडपतिहरू अर्बपति बन्ने। आन्दोलनमा लागेका जनताले के पाए? जनताको जीवन स्तरमा कुनै सुधार भएन। यसको लागि सरकारमा जाने नेका, एमाले र माओवादीहरू मुख्य दोषी छन्। राजनैतिक परिवर्तनसँगै नेपालमा वैदेशिक हस्तक्षेपको क्रम बढ्दो छ। नेपालको आर्थिक, सांस्कृतिक र राजनैतिक कुनै पनि क्षेत्र वैदेशिक हस्तक्षेपबाट अछुटो छैन। राजनैतिक दलहरूले गर्ने काम विस्तारै गैरसरकारी (एनजीओ) र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू (आईएनजीओ) ले गर्दैछन्। राजनैतिक दलहरूको विकल्प एनजीओ र आईएनजीओहरूले दिन खोज्दैछन्। दलको घोषणापत्र बोकेर पार्टी प्रचारमा गाउँ गाउँमा जानुपर्ने राजनैतिक कार्यकर्ताहरू एनजीओ र आईएनजीओको भोला बोकेर हिँडेका छन्। नेपालका बौद्धिक समुदाय भन्नु यसबाट प्रभावित भएको छ। आफूलाई बुद्धिजीवी भन्न रूचाउने कतिपय व्यक्तित्वहरू नेपालीमा हिसाब राख्नै नजान्ने भएका छन्। तिनीहरू विदेशीसँग बिहे गर्छन्, विदेशी भाषा बोल्छन् र नेपाली रूपैयाँमा होइन भारू, डलर र पाउण्डमा हिसाब राख्छन्। यस्तो स्थिति ले नेपालको स्वाधीनता, स्वतन्त्रता र सार्वभौमिकता रक्षा हुन सक्दैन।

साम्राज्यवादी र विस्तारवादीहरूले हाम्रो मानसिकता बिगारिदिएका छन्। हिजो सार्वजनिकस्थलहरू - पार्टी पौवा, मठ मन्दिरहरू निर्माण गर्न श्रमदान गर्ने बानी परेका हामी नेपालीहरू आज विद्यालयको पर्खाल, बगैँचा, पुस्तकालय, शौचालय बनाउन, धारा जडान गर्नसमेत विदेशीको हात थप्ने बानी परेको छ। खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा पनि विदेशीहरू आएर नै गरिदिएका छन्। एनजीओको भोला बोक्नेहरू नै भोलि स्थानीय, प्रदेश र राष्ट्रिय नेता भएर आएमा आश्चर्य मान्नुपर्ने छैन। कुनै पनि तहको निर्वाचनको हारजितको निर्णय पनि तिनीहरूले नै गर्नेछन्। प्रधानमन्त्री र राष्ट्रपतिको निर्णय बाहिरबाटै हुने गरेको यथार्थ हामीले सुन्दै आएका छौं।

साम्राज्यवादी र विस्तारवादी देशहरू पूँजीको माध्यमबाट साना र कमजोर देशहरूको अर्थतन्त्र कब्जा गर्ने कोशिशमा छन्। विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, युरोपेली संघजस्ता वित्तीय संस्थाहरूलाई तिनीहरू हतियारको रूपमा प्रयोग गर्दैछन्। ती संस्थाहरूकै निर्देशनमा नेपालका उद्योग धन्धाहरूको निजीकरण, शिक्षा र स्वास्थ्यजस्ता नागरिकको लागि आधारभूत आवश्यकताको विषयसमेत सरकारले निजी क्षेत्रलाई सुम्पन्दै गएको हो। निजी क्षेत्र बलियो हुँदै जानु भनेको राज्य कमजोर हुँदै जानु हो। कमजोर सरकारले विदेशीको सहारा खोज्छ। अहिले नेपालको अर्थतन्त्रमाथि विदेशीहरूको प्रभाव बढ्दै गएको छ। उत्पादनका साधनहरूमा निजी क्षेत्रको स्वामित्व बढ्दै जानुको अर्थ पूँजीवाद बलियो हुनु हो। नेका, एमाले र माओवादीहरूले पूँजीवादलाई बलियो बनाउँदै लगेका छन्।

संसदले २०६८ सालमा लगानी बोर्ड विधेयक पारित गर्‍यो। त्यसमा नेका, एमाले र

माओवादीलगायतका दलहरूको समर्थन थियो। विदेशी निजी कम्पनीलाई नेपालभित्र छाडा सडिभै भित्र्याउने लगानी बोर्ड विधेयकको उद्देश्य थियो। साम्राज्यवादी देशहरूको निर्देशनमा आएको त्यस विधेयकको नेमकिपाले चर्को विरोध गर्‍यो। त्यो अहिले ऐन बनेको छ। त्यस ऐनअनुसार रेलमार्ग, द्रुततर सडक, अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल, खानेपानी, रसायनिक मल कारखाना, कलेज, विश्वविद्यालयलगायतका क्षेत्रमा विदेशी निजी कम्पनीहरू आउँदै छन्। माथिल्लो कर्णाली भारतको निजी कम्पनी जीएमआरसँग लगानी बोर्ड ऐनकै आधारमा सम्भौता भएको हो। देशको प्राकृतिक श्रोत र साधनहरू विदेशीको हातमा दिने कानून निर्माणमा नेका, एमाले र माओवादी एकै ठाउँमा उभे। नेका, एमाले र माओवादीको सिद्धान्त फरक-फरक भए पनि व्यवहार एउटै छ। नेकाको पद चापमा एमाले हिँड्यो भने एमालेको पद चापमा माओवादी हिँड्दैछ। नेका सिद्धान्ततः सामन्त र पूँजीपति वर्गको पार्टी हो भने एमाले र माओवादीहरू कम्युनिष्टको झण्डा बोक्ने पूँजीवादी पार्टीहरू हुन्। ती पार्टीहरूको नाम र झण्डा फरक भए पनि तिनीहरू सबै पूँजीवादी दलहरू हुन् र व्यवहारले एउटै ड्याडका मुला सावित गरेका छन्।

कुनै पनि राजनैतिक दल विचार र दर्शनको आधारमा स्थापना भएको हुन्छ। हरेक राजनैतिक दलले एउटा न एउटा वर्गको प्रतिनिधित्व गरेको हुन्छ। विचार र सिद्धान्तविनाको राजनैतिक दल जीवनविनाको लास हो। कामदार वर्गलाई शासक वर्गमा उठाउने उद्देश्यले नेमकिपाको स्थापना भएको हो। नेपालको राजनैतिक परिवर्तनहरूमा नेपाल मजदुर किसान पार्टीले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आएको इतिहास साक्षी छ। राजनैतिक परिवर्तनहरूमा महत्त्वपूर्ण योगदान गर्ने राजनैतिक दलहरूलाई संसदबाट बाहिर राख्न पूँजीवादी दलहरूले श्रेसहोल्डको व्यवस्था गर्न खोज्दैछन्। निश्चित प्रतिशत मत नआएको पार्टीहरूलाई राष्ट्रिय पार्टीको मान्यता नदिने प्रयास गर्दैछन्। राष्ट्रिय पार्टीको मापदण्ड दलले प्राप्त गरेको मतलाई होइन उसले बोकेको विचारलाई बनाउनुपर्दछ। कतिपय दलहरूले निर्वाचनमा पद, पैसा र शक्तिको दुरुपयोग गरेर वा धाँधली गरेर पनि बढी मत प्राप्त गर्छन्। श्रेसहोल्डको व्यवस्थाले त्यस्ता धाँधली गर्नेहरूलाई भन्नु प्रोत्साहित गर्दछ। श्रेसहोल्डले नयाँ विचारलाई रोक्ने हुँदा यो अप्रजातान्त्रिक व्यवस्था हो। प्रजातन्त्रमा विचारको

स्वतन्त्रता हुनुपर्छ। श्रेसहोल्ड राख्नु दुई वा तीन दलीय तानाशाही ल्याउने षड्यन्त्र हो। त्यो पञ्चायती व्यवस्था फर्काउने चालबाजी हो। नेमकिपा यसको विरोध गर्दछ। नेमकिपा पार्टी घोषणापत्रअनुसार काम गर्ने, मुखपत्र प्रकाशन गर्ने, आफ्ना विचारहरू जनतामाझ पुर्याउन समय-समयमा सभा, गोष्ठी र अन्तरक्रिया गर्ने पार्टीहरूलाई मात्र राष्ट्रिय पार्टीको मान्यता दिनुपर्ने पक्षमा छ। अन्यथा जतिसुकै मत प्राप्त गरेको पार्टी भए पनि त्यसलाई राष्ट्रिय मान्यता दिनु हुँदैन भन्ने नेमकिपाको दृष्टिकोण हो। नेमकिपा वेष्टमिनिष्टर प्रणालीअनुसार सबभन्दा ठूलो दलले सरकारको नेतृत्व गर्ने, दोश्रो ठूलो दल प्रमुख प्रतिपक्षमा बस्ने र कम सांसद भएका दलहरूलाई सरकारमा लान नहुने पक्षमा छ। शासक दलहरू प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाको मूल्य मान्यताविपरीत सबै क्षेत्रमा भागवण्डामा रमाइरहेका छन्।

अहिले संविधान संशोधनको कुरा उठिरहेको छ। प्रजातान्त्रिक देशहरूमा यस्तो विषय उठ्नु स्वभाविक छ। जन आन्दोलनका उपलब्धिहरूलाई संस्थागत गर्न हामीले नयाँ संविधान बनायौं। नेपालको संविधान २०७२ एउटा गतिशील दस्तावेज हो। जनताको चाहना र समयको मागअनुसार संविधान संशोधन हुन्छ र हुनुपर्छ। समयको मागलाई संविधानले सम्बोधन गर्न सकेन भने त्यो कागजको खास्टोमा परिणत हुन्छ। एसियाकै उत्कृष्ट भनिएको नेपालको संविधान २०४७ डेढ दशक नबित्दै कसरी समाप्त भयो? वर्तमान संविधान पनि सबैको सहमतिमा बनेको होइन। धेरै दलहरूको आ-आफ्नो फरक मतहरू छन्। नेमकिपाले ७ वटा धाराहरूमा संशोधन राखेको थियो। ती संशोधनहरू अल्पमतमा पर्‍यो। उत्पादनका साधनहरू सामाजिकीकरण गर्नुपर्ने, व्यक्तित्व विकासमा समान अवसर, रोजगारको सुनिश्चितता, शिक्षा र स्वास्थ्य उपचार निःशुल्क, जमिन जोत्नेको सिद्धान्तको आधारमा क्रान्तिकारी भूमिसुधार, विदेशमा सम्पत्ति राख्न नपाउने, सम्पत्तिको सीमा तोक्नेलगायतको व्यवस्था हुनुपर्ने नेमकिपाले संशोधन दर्ता गरेको थियो। ती प्रावधानहरू संविधानमा राख्न निरन्तर जोड दिँदै आयो।

राज्य पुनःसंरचना संघीयताको एउटा पक्ष हो। नेपालको भाषिक, जातीय, भौगोलिक र सांस्कृतिक विविधतालाई सम्बोधन हुने गरी हिमाल, पहाड र तराईसहितको १४ प्रदेश बनाउनु पर्ने नेमकिपाको

दृष्टिकोण हो। अहिले २ नं. प्रदेशमा पहाड र हिमाल छैन भने ६ नं. प्रदेशमा तराई छैन। राज्य पुनःसंरचनाबारे विभिन्न दलहरूले आ-आफ्नो अवधारणा सार्वजनिक गरिसकेका छन्। हामी चाहन्छौं मधेसी जनताले आफ्नो प्रदेशमा हिमाल भएको गर्व गर्न सक्नु, हिमाल र पहाडका जनताले आफ्नो प्रदेशमा तराई भएको अनुभूति गर्न पाउनु। के यो राम्रो होइन?

साम्राज्यवादी र विस्तारवादीहरू नेपालमा जाति, भाषा, क्षेत्रको आधारमा प्रदेशहरू निर्माणको पक्षमा छन्। जाति, भाषा र क्षेत्रको आधारमा प्रदेशहरू निर्माण भएमा नेपाल जातीय र भाषिक द्वन्द्वमा फस्नेछ र नेपाल कमजोर बन्नेछ। साम्राज्यवादी र विस्तारवादी शक्तिहरू त्यसैमा खेल्न चाहन्छन्। विदेशीलाई यो अवसर कुनै पनि हालतमा दिनुहुँदैन। कतिपय राजनैतिक दलहरू विदेशीकै चाहना पूरा गर्न जोड दिइरहेका छन्। व्यक्तिगत स्वार्थको निम्ति विदेशीको निर्देशनमा काम गरेमा नेपालको स्वतन्त्रता र स्वाभिमान गुम्नेछ। इतिहासले त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई माफी दिनेछैन। तिनीहरूको मृत्यु सहज पनि हुने छैन। सिक्किम विलय गर्ने लेण्डप दोर्जेको इतिहास नदोहोरियोस्। हामी यही चाहन्छौं। जति सक्छौं नेपाल र नेपालीको हितमा काम गरौं। नेपाल रहे हामी विभिन्न पार्टीमा रहने छौं। देशभन्दा ठूलो केही हुने छैन।

हामीसँग अहिले छोटो समयभित्र स्थानीय, प्रदेश र प्रतिनिधिसभाको गरी तीन चरणको निर्वाचन गर्नु पर्ने बाध्यता छ। संविधान संशोधन पहिले कि निर्वाचन पहिले? स्थानीय निकायको पहिले कि प्रतिनिधि सभाको पहिले? स्थानीय निकायको कि स्थानीय तहको निर्वाचन भन्ने विवादको भूमरीमा नेपाली राजनीति फसिरहेको छ। प्रजातन्त्रको आधार स्थानीय निकाय भएको हुँदा संविधानबमोजिम स्थानीय निकायको निर्वाचन पहिले गर्नु नै राम्रो हो। नेमकिपाले स्थानीय निकाय निर्वाचनको माग निरन्तर गर्दै आएको छ। यद्यपि स्थानीय तहकै निर्वाचन भएमा पनि त्यसमा नेमकिपाको असहमति हुने छैन। तर त्यो अत्यन्त जटिल हुनेछ। स्थानीय तहको प्रतिवेदन सार्वजनिक हुनेबित्तिकै आउन सक्ने विवादलाई ध्यानमा राखेर सहज रूपमा निर्वाचन सम्पन्न होस् भनेर नेमकिपाले स्थानीय निकायको निर्वाचनलाई जोड दिएको हो।

नेपाली जनताको आन्दोलनबाट गणतन्त्र स्थापना भयो। अहिले प्राप्त गणतन्त्र पूँजीवादी गणतन्त्र हो। यसमा हुने खानेहरू, शोषक सामन्तहरूको लागि पूर्ण स्वतन्त्रता प्राप्त हुन्छ। अल्पसंख्यक पूँजीवादीहरू पालेपालो सरकारमा जान्छन् र जनतालाई शोषण गर्छन्। यस व्यवस्थामा हुने निर्वाचन शोषण गर्ने व्यक्तिहरू परिवर्तन गर्ने वैधानिक आधारमात्रै हुने गर्छ। शोषणको अन्त्य, कामदार वर्गको हित यसबाट सम्भव हुँदैन।

पूँजीवादी पार्टीहरूले संसदलाई गफ गर्ने अखडामात्रै बनाउन खोज्दैछन्। तिनीहरू आफ्नो वर्गको हितमा कानून निर्माण गर्न संसदलाई उपयोग गर्छन्। अहिलेको संसदमा ठेक्केदाहरू, घर जग्गा कारोवार

कम्पनीका प्रमुखहरू, निजी बैंक सञ्चालकहरू, निजी विद्यालय गरिरहेका छन्। तिनीहरू आफ्नो हितमा कानून निर्माण गर्छन् र लागू गर्छन्। त्यसैले यो व्यवस्थालाई पूँजीपति वर्गको सञ्चालक समिति पनि भनिन्छ। नेपाल मजदुर किसान पार्टी संसदलाई वैचारिक बहसको केन्द्र बनाउन चाहन्छ। नेमकिपाले संसदमा प्रस्तुत विधेयकहरू, प्रस्तावहरू, बजेट आदिमा संशोधनहरू राखेर सम्बन्धित मन्त्रीहरूलाई जिम्मेवार बनाउन र सत्य तथ्य जनतासमक्ष ल्याउन बाध्य पार्ने काम गर्दै आयो। संसदीय गतिविधिमा नेमकिपाले छुट्टै पहिचान कायम गरेको छ।

खुला सिमानाको कारण नेपालमा अपराध गरेर भारतमा, लुक्ने र भारतमा अपराध गरेर नेपालमा लुक्नेजस्ता गतिविधिले तराई अपराधीहरू लुक्ने सुरक्षित ठाउँ भएको छ। त्यसलाई रोक्न खुला सिमाना नियमित गर्न आवश्यक छ। नेपाल मजदुर किसान पार्टी खुला सिमाना नियमित गर्न जोड दिँदै आएको छ।

भारतले नेपालको ६० हजार हेक्टरभन्दा बढी जग्गा मिचेको छ। जङ्गे पिलर भत्काउँदै नेपालतर्फ सारेको छ। त्यो तराईबासीको मात्र होइन तमाम नेपाली जनताको समस्या हो।

नेमकिपाको विरोध भारतीय जनताको होइन भारतीय एकाधिकार पूँजी र भारतीय विस्तारवाद हो। भारतीय विस्तारवादले नेपालको आर्थिक, सांस्कृतिक र राजनीतिमा प्रत्यक्ष हस्तक्षेप गर्दै आएको हुँदा नेपाल मजदुर किसान पार्टीले विरोध गर्दै आएको हो। हामी भारतबाट एक असल मित्रको व्यवहार होस् भन्ने चाहन्छौं।

नेपाल मजदुर किसान पार्टी समाजवाद स्थापना गर्न लडिरहेको पार्टी हो। कामदार वर्गको लागि सबैभन्दा उत्कृष्ट व्यवस्था नै समाजवादी व्यवस्था हो। यो कामदार वर्गको प्रजातन्त्र हो। पूँजीवादी व्यवस्थालाई बलपूर्वक नहटाइ समाजवाद स्थापना सम्भव छैन। समाजवाद स्थापनापछि पनि पूँजीपतिहरू आफ्नो अन्तिम श्वास भएसम्म पूँजीवादको पुनःस्थापनाको लागि लडिरहन्छन्। सोभियत संघलगायत पूर्वी युरोपमा भएको पूँजीवादको पुनःस्थापनाले त्यसको पुष्टि गरेको छ।

काग जहाँको पनि कालै हुन्छ भनेभै शोषकहरू हिमाल, पहाड र तराई जहाँको भए पनि शोषणविना बाँच्न सक्दैनन्। छालाको रङ्ग, भाषा, जातिभन्दा मुख्य कुरा वर्ग हो। बाघले मासु खान, जुकाले रगत चुस्न छाड्न नसकेभै शोषकहरूले शोषण गर्न छोड्ने छैनन्। शोषण र उत्पीडन नै हिमाल, पहाड र तराईका गरिबहरूको साझा समस्या हो। जातीय, क्षेत्रीयजस्ता सङ्कीर्ण र साम्प्रदायिक भावनालाई छोडेर पूँजीपति वर्गको विरुद्ध सबै एकजुट भएर संघर्ष गरौं र त्यसैमा हामी सबैको हित हुनेछ।

(नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सचिव सुनिल प्रजापतिले माघ २८ गते सप्तरीको राजविराजमा सम्पन्न नेक्राकिसंघको दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलन उद्घाटन कार्यक्रममा व्यक्त मन्तव्यको सार - सं.)

शुधिर शर्माको प्रगोगशालामा परीक्षण

नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागको विद्युतीय सामग्री परीक्षण प्रयोगशालामा करिब १६ वर्ष सम्मको अनुभव संगालेको थिएँ। शूद्र प्राविधिक परीक्षणबाट मैले राजनैतिक परीक्षण गर्ने धृष्टता गरेको छु। तर सारांसमा शुधिर शर्माजी आफैले परीक्षाको नतिजा प्रकाशित गरेको तथ्याङ्क प्रकाशित नगरे पनि प्रयोगशालामा आफै नतिजाको तस्बिरहरु देखापरेको मैले अनुभव गरेको छु।

२०६९ बैशाख ३१ गते साँझ एभरेष्ट होटलको बगल्स एण्ड टाईगर्सको सभा कक्षमा हालका प्रधानमन्त्री के.पि. शर्मा ओली र भारतीय गुप्तचर विभाग 'रअ'का प्रमुख सञ्जिव त्रिपाठीको भेटवार्ताको खुलासा गर्नुभयो। त्यस भेटकै क्रममा शर्माज्यूकै शब्दमा नेपालको माओवादी र मधेसी मोर्चाद्वारा प्रस्तुत पहिचानमा आधारित संघीयताको मोडलमा ती गुप्तचर संस्था 'रअ'का प्रमुख त्रिपाठी प्रस्तुत संघीयताको पक्षमा रहेको र के.पि. ओली जस्ता नेताहरुलाई मनाउन चेतनी दवाव सिर्जना गर्दै थिए। मेरो परीक्षणमा नेपालमा संघीयताको मोडल नेपाली जनताको चाहना भन्दा मित्र राष्ट्र छिमेकी भनिएको भारतको चाहना र स्वार्थ अनुरूप आएको देखिन्छ। नेपालको माओवादी र मधेसवादी भनिने दलहरु भारतकै चाहना अनुसार पहिचानमा आधारित संघीयताको मोडल ल्याएको हो। ती पार्टीहरुलाई हिन्दु शास्त्रको ब्रतबन्धमा गायत्री मन्त्र सिकाए जस्तै पहिचान र संघीयता भन्दा बाहेकका कुरा गर्नु आफ्नो धर्म विपरीत सम्झन्छन् र त्यही मन्त्र माओवादी र मधेसवादी दलको संघीयताको मोडल भएको मेरो परीक्षणको नतिजा हो। त्यसैले भारतीय गुप्तचर संस्था 'रअ'का अध्यक्ष सञ्जिव त्रिपाठीले उक्त दलहरु बाहेक बाँकी ठूला दलहरुलाई दवाव दिएकोमा केहि शंका रहँदैन। यसरी दलहरुलाई आफ्नो प्रभावमा पार्ने भारतीय गुप्तचर संस्था 'रअ'को कसरतलाई अन्यथा मान्नु गलत सावित हुन्छ। किनभने उस्को लक्ष्य भनेको उस्को योजना अनुसार आफ्नो स्वार्थ पुरा गर्न विभिन्न माध्यम प्रयोग गर्नु स्वभाविक ठहर्छ। मूल प्रश्न के हो भने हाम्रा ठूला दलका प्रमुख नेताहरु त्यसको लहैलहमा लाग्ने कि नलाग्ने अहम सवाल हो। माथिल्लो प्रसंगको परीक्षणले माओवादी र मधेसीदलहरु पूर्ण रुपले भारतीय गुप्तचर संस्था 'रअ'को इसारामा उस्कै निर्देशनमा उस्कै आवश्यकता अनुसार संचालन भएको पुष्टि हुन्छ। अहम प्रश्न त यो छ कि नेपालका ठूला दलका नेताहरुले भारतीय गुप्तचर संस्था रअका प्रमुख तथा अन्य प्रतिनिधिसँग सम्बन्ध राख्न पाइन्छ कि पाइँदैन ? यो कुरा शुधिर शर्माज्यूले लेखेपछि मात्र जनताले थाहा पाउने कि नेता वा दलले सार्वजनिक गर्ने ? यसरी गोप्य तवरले विदेशी गुप्तचर संस्थाका एजेन्टसँग नेपालका राष्ट्रिय

राजनेताहरुले नेपाली जनतालाई गुमराहमा राखेर भेटघाट गर्न पाइन्छ कि पाइँदैन ? भन्ने अहम प्रश्न उठ्ने पर्ने हुन्छ।

नेपालका ठूला दलका नेताहरु तथा ती पार्टीका कार्यकर्ताले आफ्नो अधिकार तथा कर्तव्य पनि थाहा नभएको र आफूले के गर्न हुन्छ र के गर्न हुन्न भन्ने प्रश्न गर्दा म आफै प्रश्नको घेरामा पुग्छु। किनभने हालसम्म यी दलकै नेताहरुले यो देश हाँकेको छु पाले पालो गरेर।

यो देशका ठूला दलका प्रमुख नेताहरुलाई कुनै कानून लाग्दैन ? उहाँहरुलाई केही गर्न लाज नै लाग्छ ? आखिरमा 'रअ'कै योजना अनुसार संघीयतालाई ठूला दलहरुले स्वीकार्यो र अहिले सम्म संघीयताको सीमाङ्कनको बिषयमा मुद्दा टुङ्गिएको छैन। समावेशी र जातियताको सवालमा अहिले छिटफुट आवाज उठे पनि संघीयताको मुद्दा सकिए लगत्तै जातियता र समावेशीको सवालमा फेरि ठूलठूला मुद्दाहरु उठ्ने छन्। यसरी धेरै वर्षसम्म यस्ता मुद्दाहरुले प्रगतिको बाटोलाई तगारो बनाएर प्रगति रोक्न विदेशीहरुले चालेको भुमरीमा नराम्ररी नेताहरु र ठूला दलहरु दलदलमा परेको मैले पाएको छु। केवल आफ्नो स्वार्थको लागि देशको सार्वभौमिकतालाई बन्धकी राखियो। इतिहासले कहिल्यै माफ नगर्ने काम ठूला दलका नेता कार्यकर्ताहरुले गरेको छ।

शुधिर शर्माज्यूकै शब्दमा २०६९ बैशाख ३१ गतेकै दिन 'रअ'का स्टेशन चिफ पिटर हनामानको विशालनगरस्थित घरमा तमलोपा अध्यक्ष महन्त ठाकुर र मधेसी फोरम लोकतान्त्रिकका अध्यक्ष बिजय कुमार गच्छेदारलाई भेटेका थिए। तर भारतीयलाई गच्छेदार भन्दा महन्त ठाकुर भरपर्दा थिए। कारण स्पष्ट छ। महन्त ठाकुर र विजय कुमारको राजनैतिक पाठशाला नेपाली काँग्रेस नै हो। ती नेताद्वय नेपाली काँग्रेसमा धेरै वर्ष बिताएको तराईका नेता हुनु हुन्छ। तत्कालीन नेकपा माओवादीसँग दिल्लीमा १२ बुँदे सम्झौतापछि नेपाली काँग्रेस परित्याग गरेर महन्त ठाकुर तमलोपाको अध्यक्ष र गच्छेदार मधेसीफोरम लोकतान्त्रिकका अध्यक्ष बन्न भारतीय 'रअ'कै ईसारामा लागेको निष्कर्ष मेरो परीक्षणले ठहर गरेको छ। जब भारतीय डिजाइन अनुसार पहिलो संविधान सभामा सीमाङ्कनको कुरा नभिलेपछि संविधान नबन्ने पक्कापक्की भयो। एसडी मेहता जो भारतीय बाणिज्य दूतावासको राजनीति मामिला हेर्ने कन्सुलरका रुपका भारतीय सेनाबाट 'रअ'मा खटाईएका अधिकारी थिए। शर्माज्यूकै भनाई अनुसार तराई केन्द्रित नेताहरुलाई बोलाएर उहाँले तराईलाई पाँच टुक्रामा 'बाँड्दा आफ्नो कलेजो टुक्राटुक्रा गरेजस्तो अनुभूति भएको टिप्पणी समेत गरे। तपाईंहरु अगाडि बढ्नु होस् हामी सहयोग गर्छौं। नेपाली भूमिमा बसेर नेपालको सरकारलाई

यसरी धम्कीको भाषा बोल्न सक्नुले नेपालका ठूलादल भनेर आफूलाई परिचय दिने र पाले पालो सरकारमा बिराजमान हाम्रा नेताहरुले भारतको नून खाएर राजनीति नगरेको भए त्यस्तो बोल्ने साहस हुँदैन र तत्काल देश निकाला गर्नुपर्ने थियो। तर गर्न सकेन। त्यसको ज्वलन्त उदाहरणको रुपमा त्यसको विरोधमा सबै शीर्ष नेताहरुले संयुक्त बक्तव्यको मस्यौदा कोरेर हस्ताक्षर गर्न पठाएको मस्यौदा विजय कुमार गच्छेदारबाट फिर्ता नै भएन। एक उच्च नेताका भनाईमा सिधै भारतीय दूतावास पुग्यो। जब देशमा संविधान सभा भङ्ग भयो र पुनः संविधानसभाको निर्वाचनको कुरा उठ्यो तब माओवादीका एक नेताले आफ्ना अध्यक्षसँग सोधे, 'इन्डियनहरुको कुरा चाहीं के छ ?' यसले के प्रष्ट छ भन्ने भारतीयले चुनाव गर भने गर्ने नगर भने नगर्ने मनसाय ती नेतामा रहेको मैले बुझें र त्यसको विरोध स्वयं माओवादी अध्यक्ष प्रचण्डले आफ्नो कार्यकर्तासँग पनि गर्न सकेन। यसै प्रसंगमा शर्माज्यू आफैले भन्नुहुन्छ, 'मैले काठमाण्डौमा कार्यरत भारतीय ईन्टेलिजेन्ट अफिसरलाई एसएमएस गरेँ। संविधानको सम्भावना अझै छ कि अब चुनाव नै हो ?' तुरुन्तै जवाफ फर्काए, 'मंसिर ७ मा चुनावको कुरा छ।' तर वास्तविकता के छ भने हाम्रा नेता, मन्त्री र कहिले काहीं त प्रधानमन्त्रीले गर्ने निर्णयसमेत उनीहरुले भन्दा पहिले अरुले नै थाहा पाउँछन्। यी तपाईंको भनाईले नेपालका ठूला नेताहरु वरिपरि भारतीय 'रअ'का एजेन्टहरुले घेरेर बसेका छन् या यी नेताहरु आफै एजेन्ट बनेर ठूला दलका नेता बन्न सफल भएको छ भन्न कुनै कसुर बाँकी नभएको मेरो परीक्षणको नतिजाले सहजै परिणाम निस्केको छ।

'प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई जेठ १४ गते उस्तै परे निर्वाचनमा जाने सकेत दिएपछि राष्ट्रपति पिराल्यो। पहिले उनले भारतीय राजदूत जयन्त प्रसादलाई आग्रह गरे मधेसी दलहरुलाई सम्झाईदिनु पर्‍यो। संघीयताका बाँकी कुरा रुपान्तरित संसदले मिलाउने गरी संविधान जारी गर्ने वातावरण बनाईदिन उनको आग्रह थियो। जयन्त मधेसी दलहरुलाई 'प्याम्पर्ड चाइल्ड' भन्ने गर्थे अर्थात् लाडे बच्चा जसले आमाबाबुका कुरा मान्दैन।' माथिका भनाईबाट नेपालको राजनीतिका कुनै बहस अथवा निर्णायक भूमिका नेपालका नेताहरुको भन्दा भारतीय पदाधिकारीहरु चलाएमान भएको नकार्न मिल्दैन। स्वयं नेपालको प्रथम राष्ट्रपति डा. रामवरण यादबले पदिय मर्यादा क्रम भंग गरी भारतीय राजदूतलाई अनुनय विनय गर्नुपर्ने बाध्यता कसरी भयो। स्पष्ट शब्दमा भन्नुपर्दा भारतकै छत्रछायाँमा हुर्केको बढेको नेपाली काँग्रेस पार्टीका उहाँ प्रतिनिधि पात्र मात्र हुन्। प्रश्न उठ्नु स्वभाविक छ। उहाँले मधेसी दलहरुलाई आदेश दिन सकेन। त्यति साधारण

श्रीकृष्ण महर्जन

पूर्व उपसचिव

(सूचना तथा संचार मन्त्रालय)

कुरालाई भारतीय राजदूत मार्फत भारतीय सुरक्षा सल्लाहकार मार्फत मधेसी दलहरुलाई राष्ट्रपतिको सन्देश सुनाउनुपर्ने बाध्यता कसरी आयो ? त्यसकारण नेपालको कुनै पनि महत्वपूर्ण पदमा बहाली हुन भारतीय शक्तिको सिफारिशमा अथवा नियुक्तिमा मात्र पाउने निष्कर्ष गर्न मलाई अप्ठ्यारो भएन। माथिको भनाईलाई ध्यान दिने हो भने तराई केन्द्रित दलहरु पनि भारतीय राजदूतावासबाट पालन पोषण गरेर हुर्काएको बढाएको कुरा प्रमाणित गर्दछ।

जनयुद्धको थालनीमा माओवादी समूहहरु पीडब्लु र एनसीसीको मुख्य सहयोग रहयो। त्यसको अर्थ माओवादीलाई हरतरहले भारतीयहरु चाहे सत्ता पक्षले वा विपक्षले सहयोग गरेको प्रमाणित गर्दछ। माओवादी आन्दोलन भारतीय चाहना अनुसारनै संचालन भएको अनुमान गर्ने कुनै अप्ठ्यारो भएन।

शर्माज्यूकै कुरा अनुसार २०५२ फागुन १ देखि युद्ध थालिहाले रोल्पा, रुकुम, सिन्धुली र गोरखा त्यसै बेला प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा भारत भ्रमणमा नयाँ दिल्लीबाट चेन्नईतर्फ आन्तरिक उडानमा जाँदै थिए। त्यही बेला भारतीय राजदूत केभी राजनले नेपालमा खुकुरी र घरेलु हतियार बोकेको, आफूलाई माओवादी भन्ने समूहले प्रहरी चौकीहरुमा हमला गरेको सुनायो। तर कसैले नेपालबाट आएको त्यो खबरलाई गम्भिरता पूर्वक लिएन। किनभने समय 'स्याम्पेन टाईम' भइसकेको थियो। बडा बिदम्बनाको कुरा नेपालको प्रधानमन्त्रीलाई त्यो कुरा थाहा भएन या नेपालबाट खबरै भएन वा खबर भएर पनि प्रधानमन्त्रीले चासो लिएन। थाहा पाएर पनि चासो नगरेको हो भने त्यो जस्तो नालायक प्रधानमन्त्री नेपालमा अरु कोही नजन्मियोस्। एक गिलास स्याम्पेनमा देशलाई वास्ता नगर्ने नेता नेपाली जनताले सधैंका लागि बिदा दिएर पठाउनु पर्दछ।

माओवादी आन्दोलनकै बेला मैले नेपालको धेरै जिल्लाहरुमा कार्यालयको सिलसिलामा नीजि कम्पनीहरुको काममा घुम्ने अवसरहरु प्राप्त गरेको छु। चिसापानी कटेर गएपछि हामी कम्पनीको एउटा स्टाफ भवनमा बास बस्यौं। त्यस इलाकामा मदिरा सेवन निषेध रहेछ। तर त्यस क्याम्पभित्र भने खुल्ला थियो। हामी पाहुना भएर होला। हामीलाई सत्कार गर्न कतैबाट प्रमुख कर्मचारीहरु प्रायः सबै हामीसँग थिए। आफ्ना मनभित्रका कुराहरु सुनाउन सबैको रहर हुन्थ्यो नै। मैले प्रसंग कोट्याएँ, 'यहाँको हालखबर कस्तो छ ? माओवादी, प्रहरी र सेनामा जम्का भेट हुँदैन ?' 'अहँ! सेना र माओवादी कहिले

पनि जम्का भेट हुँदैन। माओवादी माथिल्लो बाटो आए सेना तल्लो बाटो, सेना माथिल्लो बाटो आए माओवादी तल्लो बाटो।' यस्ता प्रसंगहरु मैले धेरै ठाउँमा भोगेको छु। हामीलाई कामको लागि लिएर जाने गाडीहरुले कतै माओवादीलाई राखेर गुड्नुपर्ने त कतै सेनालाई राखेर गुड्नुपर्ने बाध्यता धेरै ठाउँमा आयो। तर ती दुईटाको भेट कहिल्यै भएन। मलाई लिएर जाने गाडीको चालकले को माओवादी हो भन्ने पहिचान भएको कुरा सुनाउनु हुन्थ्यो र बीच बाटोमा सलाम थोक्थ्यो। एउटा प्रसंग कोट्याउने पर्ने देखेर भन्न मन लाग्यो, धाडिङ्गको घटना हो। मलेखु बजारमा आफूले लिएर गएको मोटरसाइकल मलाई सम्पर्क गरेको महानुभावको घरमा छोडेर दक्षिणको बाटो हुँदै माथि चढें। मसँग त्यही ठाउँको सुदर्शन भन्ने एकजना साथी मलाई गन्तव्यसम्म पुर्‍याउन मलेखुमा कम्पनीले खटाएको थियो। बीच बाटोमा पुग्दा बिघटित स्थानीय वडा अध्यक्ष कामको लागि काठमाडौँ हिँडेको भेट्यो र तपाईंहरु यहाँ बस्नु होला, मैले व्यवस्था गरेर आएको छु भन्ने आश्वासन दिएर जानुभयो। मैले पहिला पनि त्यही ठाउँमा गएर सोलारबाट पानी तान्नको लागि सर्भे गरिसकेको थिएँ। उहाँको निर्देशन अनुसार हामी त्यही गाउँको सानो होटेल पुग्यौं। साँझ करिब ५:३० हुँदा होटेलको बाहिरको मेचमा म र मेरो साथी बसें। होटेलमा अरु पनि मानिस रहेछ। मैले ख्याले गरिन। मैले खल्लीबाट चुरोट निकाली सलाई होटेलको साहुजीसँग मागें। साहुजीले मलाई आखाँबाट खतराको इसारा गर्‍यो। एकै छिनमा हट्टाकट्टा एउटा मान्छे मेरो नजिक पुग्यो र मसँग परिचय माग्यो। 'तपाईं नौलो रहेछ।' मैले सरासर परिचय दिएँ। त्यस्तै कुरा सुदर्शनसँग पनि माग्यो। होटेलको साहुजीले, 'उहाँ त हाम्रो छिमेकी गाउँको भाई हो' भनेपछि शंका गर्न छोड्यो। परिचयकै क्रममा म सँग नागरिकताको परिचय पत्र माग्यो। परिचय पत्र निकालेर दिएँ। त्यसबीचमा धेरै म सँग जिल्लाहरुमा कार्यालयको सिलसिलामा नीजि कम्पनीहरुको काममा घुम्ने अवसरहरु प्राप्त गरेको छु। चिसापानी कटेर गएपछि हामी कम्पनीको एउटा स्टाफ भवनमा बास बस्यौं। त्यस इलाकामा मदिरा सेवन निषेध रहेछ। तर त्यस क्याम्पभित्र भने खुल्ला थियो। हामी पाहुना भएर होला। हामीलाई सत्कार गर्न कतैबाट प्रमुख कर्मचारीहरु प्रायः सबै हामीसँग थिए। आफ्ना मनभित्रका कुराहरु सुनाउन सबैको रहर हुन्थ्यो नै। मैले प्रसंग कोट्याएँ, 'यहाँको हालखबर कस्तो छ ? माओवादी, प्रहरी र सेनामा जम्का भेट हुँदैन ?' 'अहँ! सेना र माओवादी कहिले

साँझ करिब ७:०० बजेसम्म केरकार भयो। 'हामीले गर्दै आएको काममा तपाईंको के धारणा छ ?' भनेर प्रश्न गरे। जवाफमा तपाईंको मुख पत्रहरु पढ्न पाएको छैन तर बाहिर पाउने पत्रिकामा निर्दोष व्यक्तिहरु पनि कारवाहीमा परेको खबरहरु छन्। जवाफमा हामीले त्यस्तो नगरेको र विरोधीको खेल हो भन्ने तर्कहरु पेश गरे। हाम्रो भोलि बिहान मिटिङ्ग छ, भोलि बिहान भेटौला भन्दै हात मिलाएर गए र तपाईं निर्धकसँग बस्नु होला। त्यस बेला हात मिलाउने मध्य करिब २२ वर्ष उमेरकी महिलाले पनि हात मिलाइन जो मलाई ५:३० बजेदेखि केरकार गर्ने मध्येका हुन्। उहाँको हात धेरै कडा थियो। त्यति कडा भएको महिलाको हात मेरो यो उमेरसम्म कसैको भेटिएको छैन। अर्को भलादमी अग्लो र खाइ लाग्दो शरीर थियो। तीन जवान मध्ये एउटा करिब १३ वर्षको बालक जसले कम्मरमा पिस्तोल भिरेको थियो। मैले अहिलेसम्म उहाँहरु मध्ये माओवादीको उच्च ओहदामा भएको पहिचान गर्न सकेको छैन।

भोलि बिहान उठेर हात मुख धुँदै गर्दा उहाँहरु पनि आई पुग्नु भयो। तपाईंहरु जाँदै गर्नु होला हाम्रो काम बाँकी छ। काम सकाएर हामी पनि उतै लाग्ने हो हात मिलाए।

म र सुदर्शन आफ्नो गन्तव्यतिर लाग्यौं। करिब एक घण्टापछि हामीलाई भेट्ने गरी आई पुगे। तर औपचारिकता मात्र सिमित भयो। मेरो आफ्नो काम सकाएर मलेखु फर्कने क्रममा त्यही गाउँको सदस्यहरु पनि सँगै थिए। त्यस गाँउका मानिसको भनाईमा प्रहरी र माओवादीको जमका भेट कहिल्यै नहोस् भन्ने चाहना भएको मैले अनुभूति गरेँ।

देश र जनताको लागि भित्रि मनदेखि लागि परेका ती योद्धाहरुको सम्मान भयो या अपमान भयो। उहाँहरुको लक्ष्य अनुरूप पार्टी सत्तामा पुगेर पनि हाँसिल भयो/भएन मूल्याङ्कनको बिषय बनेको छ।

बाबुरामलाई बन्दी बनाएर २०६१ माघ २५ मा रोल्पाको मिरुलगाउँ पुर्‍याईयो। त्यहाँ दुई तल्ले काठको घरको माथिल्लो तल्लामा उत्तरतर्फको कोठामा बाबुराम र हिसिलालाई राखियो दक्षिणतर्फ दिनानाथलाई। अनि बीचको कोठामा छापामारहरुको भ्रुण्ड बस्यो र उनीहरु माथि चौबिसै घण्टा

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

नेत्राविसंघद्वारा स्ववियु निर्वाचन घोषणापत्र सार्वजनिक

काठमाडौं । नेपाल क्रान्तिकारी विद्यार्थी संघले आगामी फागुन १८ गते हुने स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनको निम्ति आइतबार नेपाल ल क्याम्पसमा एक कार्यक्रमबीच घोषणापत्र सार्वजनिक कार्यक्रम सम्पन्न गर्‍यो । त्रिविले फागुन १४ गतेको निम्ति तय गरेको निर्वाचन कार्यतालिकाको प्रारम्भसँगै संघले आफ्नो चुनावी घोषणापत्र सार्वजनिक गरेर स्ववियु निर्वाचनलाई स्वागत गरेको छ ।

कार्यक्रममा नेत्राविसंघका पूर्व केन्द्रीय अध्यक्ष रवीन्द्र ज्याख्वले विद्यार्थीहरूले राजनीतिक र वर्गीय विचार अभिव्यक्त र विमर्श गर्ने स्ववियु मञ्च भएको बताउँदै स्ववियुको नाममा व्याप्त भ्रष्टाचार, गुण्डागर्दी,

ठेक्कापट्टा र विकृतिलाई रोक्दै निःस्वार्थ र सही राजनीतिक अभ्यास गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्नुपर्ने बताउनुभयो । निरंकुश पञ्चायती व्यवस्थामा समेत स्ववियुमार्फत् आन्दोलनका गतिविधि अगाडि बढेको उल्लेख गर्दै उहाँले विद्यार्थी आन्दोलनको उपलब्धिको रूपमा स्थापित स्ववियुलाई जोगाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको बताउनुभयो । उहाँले स्ववियुलाई गुण्डागर्दी र मुढेबलको प्रतिस्पर्धी गर्ने अखडाको रूपमा भन्दा पनि सैद्धान्तिक र राजनीतिक बहस चलाउने थलोको रूपमा विकास गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

नेपाल क्रान्तिकारी युवा संघका केन्द्रीय अध्यक्ष प्रकाश थुसाले कुनै पनि संगठनको आकार संख्याले भन्दा पनि विचारले ठूलो

सानो हुने बताउँदै नेत्राविसंघले स्थापनाकालदेखि हरेक किसिमका अन्याय, शोषण, दमन र अत्याचारको विरुद्ध संघर्ष गर्दै आएकोमा गर्व गर्नुपर्ने बताउनुभयो । विगतमा पनि स्ववियु चुनावमा पैसा र गुण्डाको प्रयोग हुने गरेको स्मरण गर्दै विद्यार्थीहरूले त्यस्ता विकृतिहरूको विरोध गर्दै चुनावलाई निष्पक्ष र शान्तिपूर्ण बनाउन संघर्ष गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

सभापतिको आसनबाट नेत्राविसंघका केन्द्रीय अध्यक्ष नीरज लवजूले स्ववियु नहुँदा नेपालको विद्यार्थी आन्दोलन शिथिल हुँदै गएको चिन्ता व्यक्त गर्दै भारतले नेपालमाथि अमानवीय नाकाबन्दी लगाउँदासमेत नेत्राविसंघबाहेक अन्य विद्यार्थी संगठनहरू मौन

रहनु दुःखको कुरा भएको बताउनुभयो । फागुन १४ गते हुने निर्वाचनको निम्ति पनि देशका विभिन्न क्याम्पसहरूमा ठूला भनिएका विद्यार्थी संगठनहरूले रातारात लाखौं रकम बराबरको फर्जी विद्यार्थी भर्ना भएको प्रसङ्ग उल्लेख गर्दै उहाँले त्यस्ता विकृति नरोकिएसम्म स्ववियु भ्रष्टाचारमुक्त हुन नसक्ने बताउनुभयो ।

नेत्राविसंघ पूर्व केन्द्रीय अध्यक्ष रवीन्द्र ज्याख्व, नेत्रायुसंघका अध्यक्ष प्रकाश थुसा र नेत्राविसंघका अध्यक्ष नीरज लवजूद्वारा संयुक्त रूपमा संघको घोषणापत्र सार्वजनिक गरिएको उक्त कार्यक्रममा संघका सचिव नरेश खत्री र कोषाध्यक्ष सुरेश धुसूले पनि आ-आफ्नो विचार व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

नेत्राविसंघको.....

भन्नुभयो ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय सदस्य एवं सांसद तथा नेत्राविसंघका अध्यक्ष डिल्लीप्रसाद काफ्लेले नेमकिपा भारतविरोधी नभई भारतीय शासक वर्गको विरोधी पार्टी भएको बताउनुभयो ।

त्यस्तै नेमकिपा तराईका व्यापक कामदार जनताको हितमा बोल्ने तर तराईका शासक र शोषक वर्गको विरोध गर्ने पार्टी भएको बताउनुभयो । समाजवादी बन्दोबस्तले मात्र व्यापक कामदार नेपाली जनताको हित गर्ने उहाँको भनाइ थियो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य, नेत्राविसंघका केन्द्रीय अध्यक्ष सांसद डिल्लीप्रसाद काफ्लेको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्यद्वय दिनेशप्रसाद साह र बजीरसिं वि.क., नेपाल क्रान्तिकारी

महिला संघका केन्द्रीय उपाध्यक्ष कमलमैया सुवाल, नेत्राविसंघका केन्द्रीय उपाध्यक्ष सरोजकुमार साह, नेत्रायुसंघका केन्द्रीय सदस्य मुक्ति यादव, नेत्राविसंघका केन्द्रीय उपाध्यक्ष गोविन्द दुवाल, केन्द्रीय सदस्य दिगम्बर यादव, नेत्राविसंघका केन्द्रीय सदस्य दीर्घबहादुर शाहीलगायतले शुभकामना मन्तव्य दिनुभएको थियो ।

सम्मेलनले डिल्लीप्रसाद काफ्लेको नेतृत्वमा नयाँ कार्य समिति चयन गरेको छ । जसमा उपाध्यक्षमा गोविन्द दुवाल, सचिवमा विकल प्रजापति, कोषाध्यक्षमा हरिराम सुवालसहित २५ सदस्यीय केन्द्रीय समिति चयन गरिएको थियो । समितिका सदस्यहरूमा कमलमैया सुवाल, मदन श्रेष्ठ, दिगम्बर यादव, श्याम विशंखे, गुणदास महर्जन, प्रेम थापा, बजिरसिं वि.क., रेञ्जुदेवी शाह, गीता काफ्ले, काली बहादुर बुढा, हकिम अन्सारी, जग्गीलाल थापा,

धनबहादुर तामाङ्ग, मानबहादुर खड्का, संजयकुमार सिं, वैद्यनाथ प्रसाद चौधरी, विष्णु शर्मा, रमाकान्त राउत, ऐनबहादुर शाही, प्रेम गुरुङ्ग र वीर बहादुर डंगोल

रहनुभएको छ ।

निर्वाचित केन्द्रीय समितिका पदाधिकारीहरूलाई पार्टी केन्द्रीय सचिव सुनिल प्रजापतिले सपथ गराउनुभएको थियो ।

चुरे रहे पानी ।
पानी रहे हामी ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

शुधिर शर्माको

निगरानी । बाबुरामका नजिकका नेता राम कार्की त्यसबेला दिल्लीमा थिए । अति भएपछि कार्कीले रोल्पामा रहेका प्रचण्डको स्याटीलाईट फोनमा सम्पर्क गरेर बाबुरामलाई किन थुनेको भनेर सोधे । यता दरवारका दूतहरूले चाहिँ माओवादीसँग सहकार्यका निम्ति बाबुराम माथि कारवाही र भारत परस्त नेतालाई पाखा लगाएर मात्र देश भक्तहरूबीच सम्झौता हुन सक्ने शाही सन्देश थियो । दरबारले चाहेको २०६१ माघ १८ मा बाबुराममाथि कारवाही भयो । त्यस लगत्तै माओवादीले नेपाली सेनाबाट ठूलो हार खेप्नु पर्‍यो । त्यसपछि दिल्लीले दरवारसँग होइन, आफूसँग मिल्न आउन आमन्त्रण गर्‍यो । प्रचण्डलाई वार्ताको लागि भारत बोलाएको र किरण, गौरवहरूलाई छाड्ने आश्वासन दिएको माओवादी नेता सन्तोष बुढामगरले २०६१ मंसिरमै खुलासा गरेका थिए । राजा ज्ञानेन्द्रले माघ १९ मा सत्ता विप्लव गरेपछि दिल्लीसँग दरवारको दुरी निकै बढ्यो । त्यसैबेला 'रअ' प्रमुखमा पीके हर्मिज थाराकन नियुक्त भएपछि उनले रोल्पामा रहेको प्रचण्डलाई स्याटेलाईट फोनबाट सम्पर्क गरे । रोल्पाको डाँडाबाट स्याट फोन

मार्फत् हर्मिजसँग कुरा गरेपछि प्रचण्डले बाबुरामलाई बोल्न दिए सायद उनलाई कारबाहीपछि कब्जामा राखिएको नथानियोस् भन्ने ध्ययले । त्यो कुराकानीमा प्रचण्डले सिलगुढी जेलमा रहेका नेता किरणलाई छाड्नु पर्ने कुरा दोहर्‍याए हर्मिजले चाहिँ बाबुराम माथि के कारवाही भएको हो भन्ने जिज्ञासा राख्दै त्यो फुकुवा हुनुपर्ने आशय प्रकट गरे ।

खारा र त्यसपछिको प्रतिक्रियापछि २०६२ बैशाख तेस्रो साता प्रचण्डले बाबुराम र अन्तर्राष्ट्रिय बिभाग प्रमुख कृष्णबहादुर महरालाई दिल्ली पठाउने निधो गरे । अनी बाबुराम माथि रोल्पामा गरिएको कारवाही दिल्लीमै फुकुवा गरियो । उनलाई पुनः स्थायी समितिमा दिनानाथ शर्मा र हिसिला यमीलाई पोलितब्युरोमा पुनः स्थापित गरिएको औपचारिक घोषणा २०६२ साउन ३ मा गरियो । यसरी सरसर्ती हेर्दा नेपालको माओवादी पार्टीको सबै गतिबिधी भारतीय गुप्तचर संस्था 'रअ' को रेखदेख मा संचालन भएको मेरो परीक्षणको निष्कर्ष थहरियो ।

२०६२/०६३ को आन्दोलन पश्चात् शान्ति सम्झौता पछि माओवादी संविधान सभाको

निर्वाचन पछिको सत्तामा आएपछिको गतिविधिलाई हेरौ । हालसम्म माओवादीबाट एमाओवादी त्यसपछि माओवादी केन्द्रसम्म १० बर्षको अवधिमा पुग्दा प्रचण्ड दुई पटक र बाबुराम एक पटक गरेर तीन पटक प्रधानमन्त्रीको कार्यभार सम्हाली सकेका छन् । ती गतिविधिलाई केलाएर हेर्दा नेपालको सार्वभौम सत्तामा आँच आउने गरी कामहरू भएका छन् । प्रधान सेनापतिको सवालमा त प्रचण्ड स्वयं प्रधानमन्त्रीबाट राजिनामानै दिनु पर्‍यो । त्यसपछि बाबुरामको प्रधानमन्त्रीको कार्यकालमा भारतसँग विवादास्पद बिपा बिमानस्थलमा भारतीय सेनाले सुरक्षा गर्नेसम्म काम गर्न खोजेको नेपालीले बिसँको छैन । त्यस्तै अहिले फेरि माओवादी केन्द्रको नाममा प्रधानमन्त्री बनेका प्रचण्डले भारतीय 'रअ' कै ईसाराका भारतीय संशोधनको वकालत गरी गर्नुपर्ने धेरै कामहरू थाँती राखेर बखेदा गरेको छ । हुनत नेपालमा बहुदल आएपछिका कुनै पनि सरकार चाहे नेपाली काँग्रेसको एकमना सरकार देखि मिलिजुली सरकारहरू धेरै भए । भारतीय सरकारसँग भुक्दै नेपालीको शिर फुकाउँदै आएको

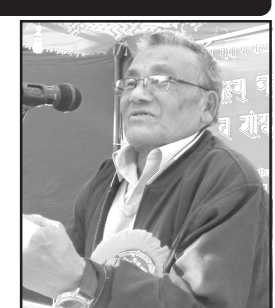
छ । तर माओवादीले जस्तो हाकाहाकी कसैले पनि गरेको थिएन । लुकिछिपी गिरिजा देखि माघब नेपालसम्म सबैले नेपालको हित विपरीत सम्झौताहरू आफ्नो सत्ता टिकाउनको लागि गरे, सत्ता जोगाउनको लागि गरे । त्यसको तात्पर्य नेपालको ठूला दलहरू जो सत्तामा पुगेको छ ती सबै नेपाली जनताको बलले भन्दा भारतीय शासकको बलमा सत्तामा पुगेको मेरो परीक्षणको निष्कर्षमा पुग्न बाध्य भएको छ ।

मैले माथि उल्लेख गरेको धेरै हरफहरू प्रयोगशालाको लेखक शुधिर शर्मा ज्यूकै हुन् । उहाँलाई धेरै धेरै धन्यवाद दिनै पर्छ । सन्दर्भ सामग्री बाहेक ३९० पृष्ठ लामो प्रयोगशालामा मेरो छोटो परीक्षणले बिस्तृत रूप त दिन सक्ने कुरै भएन । यति धेरै मेहनत र लगनशील भएर प्रयोगशाला प्रकाशित गर्नु भएकोले म जस्तो व्यक्तिलाई सचेत गर्नु भएकोमा फेरि पनि धन्यवाद छ । मैले त यो सामग्री पाठकहरूलाई सरल रूपले बुझ्न सकोस् भन्ने हेतुले प्रयत्न गर्ने कोशिश मात्र गरेको हो ।

उपत्यकामा.....

कालिमाटी हुँदै कलंकी, चौथो रुट न्यूरोडबाट ठमेल-सोह्रखुट्टे हुँदै नयाँ

साहित्य स्तम्भ

- जल बहादुर महर्जन
पाँगा, दिउखेल

नेवाः भाय्

जिगु भाय् थ्व नेवाः भाय्
जिगु म्हसिका खः
कत भाय् नाला जुईम्ह
वला दासी खः
नेवाः भाय् यात सुनां
हिस्साई व नेपाः माँया कपुत खः
भाय् धैगु हे थगु जीवन
अस्तित्व या सपुत खः
पुर्खाया इज्जत मिइमते
थम्ह थःत म्हसिके
लुमंकी न्हयावलें भी नेवाः
जिगु भाय् जिं ल्येंके
माँ भाय्यात कनां वंसा
व भचा इतिहासय् तनि
सेवा यासा माँ भाय्या
विजय वैगु तुति थ्यनि
दै छ छंगु थासं दै
जि जिगुथासं दने
अले द्याना च्वपिन्त
भिसें सकसित थने
छधि जुईभि छपं जुई
भिपिं थुकथं मुने
वैरित्यसं भिगु लंपुई
थना व्युगु पखा थुने

लेवोरेटरी स्पोर्टस् मिट २०७३ सम्पन्न

कीर्तिपुर । लेवोरेटरी माध्यामिक विद्यालय कीर्तिपुरमा स्पोर्टस् मिट २०७३ शनिबार विद्यालयको चौरमा सम्पन्न भयो । स्पोर्टस् मिटमा

बास्केटबल, फुटबल, क्रिकेट, एथलेटिक्स, जाभलिन थ्रो, सटपुट, लंग जम्प खेलहरू संचालन भएको थियो ।

ती खेलहरूमा उत्कृष्ट तीनलाई व्यवस्थापिका संसद सदस्य उमेश श्रेष्ठले पुरस्कार प्रदान गर्नुभएको थियो ।

त्यसक्रममा वहाँले लेवोरेटरी विद्यालयले वर्षेनी खेलकूद प्रतियोगिता आयोजना गरी उमेर श्रेष्ठले पुरस्कार प्रदान गर्नुभएको थियो ।

विद्यालयबाट गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नुको साथै विभिन्न क्रियाकलापले विद्यार्थीको मनोबल बढ्ने विश्वास लिनुभयो ।

बसपार्कसम्म र पाँचौं रुट न्यूरोड गेटबाटै बानेश्वर-एयरपोर्ट-गौशाला हुँदै चाबहिलसम्म संचालन सुरु भएको छ ।

रात्रिकालिन बस सेवा संचालनका लागि जहाँबाट चढेर जहाँ भरेपनि रु. २५ भाडा कायम गरिएको साभ्ना यातायातका प्रमुख

विद्यालयका प्रिन्सिपल लाक्पा शेर्पाले स्वागत मन्तव्य राख्दै विद्यालयको प्रगति र खेलकूद सप्ताहबारे जानकारी दिनुभएको थियो ।

विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष डा. बाल गोपाल वैद्यले सभापतित्वको मन्तव्यको क्रममा विद्यार्थीको स्वास्थ्य स्वस्थ भएमा मात्र अध्ययनको क्षमता बृद्धि हुने भएकोले यस्तो अतिरिक्त क्रियाकलापलाई निरन्तरता दिएको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा कक्षा नर्सरी देखि १ सम्मका विद्यार्थीहरूबीच हट पटाटो, ब्रेड रेस, जुस रेस जस्ता खेलहरू संचालन गरी स-साना भाइबहिनीको मनोरन्जनात्मक खेल भएको थियो । ती खेलमा पनि उत्कृष्ट तीन जनालाई पुरस्कार प्रदान गरिएको थियो ।

कार्यकारी अधिकृत महेन्द्रराज पाण्डेले जानकारी दिनुभयो ।

सेवा राती ८:३० बजेदेखि ११ बजेसम्म संचालन हुनेछ । बसमा सीसीटिभी र टेलिभिजनको पनि व्यवस्था गरिएको साभ्ना यातायातले जनाएको छ ।

कीर्तिपुरमा सामुदायिक अस्पताल संचालन हुने

कीर्तिपुर । कीर्तिपुर सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रको ७ औं वार्षिक साधारण सभा माघ २९ गते टाउनप्लानिङ्गस्थित नयाँ भवनमा सम्पन्न भयो ।

सभाको उद्घाटन कीर्तिपुर नगरपालिकाका कार्यकारी अधिकृत एवं प्रमुख अतिथि सुमन कुमार कार्कीले सुकुन्दामा दीप प्रज्वलन गरी गर्नुभएको थियो ।

त्यसक्रममा प्रमुख अतिथि कार्कीले कीर्तिपुरमा विभिन्न स्वास्थ्य केन्द्र निजी क्लिनिक संचालनमा रहेको अवस्थामा समाजलाई स्वास्थ्य सेवा दिन सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रको योगदान सेवा महत्वपूर्ण हुने बताउनुभयो । वहाँले सेवालाई निरन्तरता दिन केन्द्रका प्रतिनिधिहरु थप लगनशील हुनुपर्ने बताउनुभयो ।

विशेष अतिथि पूर्व राज्यमन्त्री दिलीप महर्जनले सबैको सहयोगबाट आफ्नै भवन निर्माण गर्न सफल भएको बताउँदै अब छिट्टै जनपोलिक्लिनिक नयाँ

भवनबाट सेवा सुरु हुने बताउनु भयो ।

अतिथि प्रा.डा. रामकृष्ण महर्जनले केन्द्रको सेवा बृद्धि पुरानै स्थानबाट ओपिडी सुरु गर्नुपर्ने र नयाँ भवनमा अस्पतालको विकास गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

केन्द्रका उपाध्यक्ष ई. मदन ङंगोलले संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा राराहिल फाउण्डेशनका अध्यक्ष कृष्ण मजहून, शम्भुराम महर्जनले शुभकामना मन्तव्य दिनुभएको थियो ।

कार्यक्रममा केन्द्रका

अध्यक्ष हिराबहादुर महर्जनले सभापतित्वको मन्तव्य राख्दै यस वर्षमा नयाँ भवनमा अस्पतालको रूपमा लग्ने योजना रहेको बताउनुभयो ।

आ.व. २०७२/०७३ मा यस केन्द्रबाट १० हजार भन्दा बढीलाई विभिन्न परीक्षण गरेको थियो । यस केन्द्रमा सबैभन्दा बढी दन्त सेवा १७२९ ले परीक्षण गरेको थियो भने USG २३२, ECHO ५१३, ECG २७९, साधारण परीक्षण १४४७ जना, गाइनो ११९, ENT २२१, छाला ७५२, काडियो ५८१, अर्थोपेडिक ८२२ जना रहेको छ ।

मंगल बहुमुखी क्याम्पसमा विद्यार्थीहरुलाई सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न

- योगेश काफ्ले

मंगल बहुमुखी क्याम्पसले शनिबार स्वागत बधाई, तथा सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । क्याम्पस व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष प्रा.डा. शिवशरण महर्जनको सभाध्यक्षतामा, कीर्तिपुर क्षेत्र नं. १० का सांसद राजनकुमार के.सीको प्रमुख आतिथ्यतामा बृहत् कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि कीर्तिपुर क्षेत्र नं. १० सांसद राजकुमार के.सी.ले क्याम्पसको प्रगतिको कामना व्यक्त गर्दै शैक्षिक विकास र गुणस्तरमा जोड दिन आग्रह गर्नुभयो । शिक्षाले सद्भाव र एकतालाई अगाडि बढाउन मंगल क्याम्पसले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । शिक्षा रोजगारीसँग जोडिन आवश्यक छ । उत्पादन र रोजगारीसँग जोडिने काममा प्रोत्साहित गर्नु पर्दछ । मंगल बहुमुखी क्याम्पसको शैक्षिक विकासमा सांसदकोषबाट रकम छुट्याउनेछु । यस क्षेत्रको शैक्षिक धरोहर र गरिमा बोकेको क्याम्पसलाई मन वचन कर्मले पूर्ण रूपमा सहयोग गर्ने छु भन्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नु भयो ।

कार्यक्रममा खेलकुदमा +२ तथा स्नातक तहमा उत्कृष्ट १०/१० जना विद्यार्थीलाई प्रमाणपत्र टुफी प्रदान गर्नु भएको थियो भने थाइल्याण्डको पटायामा २०१६ डिसेम्बरमा सम्पन्न भएको आठौँ बडि विल्डर फिटनेस च्याम्पियनसीपमा काश्य पदक प्राप्त गर्न सफल विद्यालयका पूर्व विद्यार्थी ननिता बज्राचार्य (महर्जन) लाई प्रमुख अतिथि राजन केसीले सम्मान गर्नुभएको थियो ।

क्याम्पस प्रमुख प्रदिप महर्जनले बधाई तथा शुभकामना मन्तव्य प्रदान गर्दै क्याम्पसको प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्नु भयो ।

विद्यालय निरीक्षक मोतिराज खनालले क्याम्पसले गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्दै राष्ट्रका लागि असल नागरिक निर्माण गर्न सकोस भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्नुभयो ।

क्याम्पस संयोजक सिद्धिबहादुर महर्जनले मंगल विद्यागृहको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि चलिञ्चोको पाटीबाट सुरु भएको र आफू पनि यस विद्यालयको पूर्व विद्यार्थी आज आएर क्याम्पस संयोजक भइ कार्य गर्दा सबैको सहयोग र सद्भावबाट सफलता तिर उन्मुख भएको स्मरण गर्दै २०५७ सालमा बीरेन्द्र विद्या शिल्ड, प्राप्त भएको २०६२ सालमा उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्बाट सम्मानित भएको हो भन्नुभयो ।

स्नातक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु प्रतिक्षा विष्ट, देवराज ओझा, टेक विष्ट, गुड्डी शाह, पद्मबहादुर विष्ट र शान्ति परियारलाई क्याम्पस व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष प्रा.डा. शिवशरण महर्जनले छात्रवृत्ति प्रदान गर्नुभयो । १०+२ तर्फ प्रियंका ताजपुरिया, दिपिका महर्जन, विक्ल विष्ट, सुजिता थापा मगर, अच्युतराज खनाल र सुजिता महर्जनलाई विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष अमन महर्जनले छात्रवृत्ति वितरण गर्नु भयो ।

कार्यक्रममा कक्षा १२ शिक्षा संकायमा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने सोनाम महर्जनलाई ज्ञान नगद पुरस्कार ज्ञानुराजा महर्जनले, टीका नगद पुरस्कार टीकाराम महर्जनले प्रदान गर्नुभएको थियो भने पूर्णलाल नगद पुरस्कारबाट कक्षा १२ मा शिक्षाशास्त्र र व्यवस्थापन संकायका सोनाम महर्जन, अक्षयकुमार बलमी र श्रवण चौधरीलाई प्रा. डा. शिवशरण महर्जनले सम्मान गर्नुभयो ।

स्व.सन्तबहादुर महर्जन पुरस्कारबाट कक्षा ११ मा जनसंख्या

विषयमा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने छात्रा एलिसा महर्जनलाई नानीशोमा महर्जनले, सिटौला पुरस्कारबाट कक्षा ११ मा अनिवार्य अंग्रेजी विषयमा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने दिपिका महर्जनलाई उपप्राध्यापक खेमनाथ सिटौलाले, रत्नबहादुर स्नातक पुरस्कारबाट स्नातक तह शिक्षाशास्त्रतर्फ विनिता पौडेललाई क्याम्पस प्रमुख प्रदीप महर्जनले प्रदान गर्नुभयो । रत्नभाइ पुरस्कारबाट विनिता पौडेल सम्मानित भइन् । कृष्ण हीरा पुरस्कारबाट कक्षा १२ र स्नातक तहमा स्वास्थ्य शिक्षा विषयमा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने सोनाम महर्जन र विष्णुकुमारी थापा सम्मानित भएका छन् । विद्यानन्द स्मृति पुरस्कारबाट शिक्षा संकायमा उत्कृष्ट अंक ल्याउने विनिता पौडेल पुरस्कृत भएकी छन् ।

ऊँ पदकबाट कक्षा १२ मा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने अक्षय कुमार बलामी र श्रवण चौधरीलाई क्याम्पस संयोजक सिद्धिबहादुर महर्जनले प्रमाण पत्र र पदकद्वारा सम्मान गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा क्याम्पसले पुस महिनामा सञ्चालन गरेको खेलकुद प्रतियोगितामा उत्कृष्ट विद्यार्थीहरुलाई प्रमाणपत्र, मेडल प्रदान गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष अमन महर्जन, पूर्व विद्यार्थी ननिता महर्जन, नेकपा एमाओवादी केन्द्रका शम्भुराम महर्जन, नेपाली कांग्रेसका कृष्णमान ङंगोल, सम्मानित हुने विद्यार्थीको तर्फबाट विनिता पौडेल, नि. प्राचार्य लोकलाल महर्जन, रवि महर्जन, सन्दिपा पौडेल र अनुज भूपाललगायतले बोल्नुभएको थियो ।

किन हुन्छ पिनास ?

पिनासलाई मेडिकल शब्दावलीमा 'साईनो साईटोसिस' भनिन्छ । साईनसमा संक्रमण हुनुलाई हामीले 'साईनो साईटोसिस' भन्छौं र त्यसैलाई बोलीचालीको भाषामा पिनास भनिन्छ ।

हाम्रो टाउकोको खप्परमा चार जोडा हावाका थैला हुन्छन् । त्यसलाई हामीले 'एयर फिल्ड क्याभिटिज' भन्छौं । ती थैलाहरूले हाम्रो टाउकोलाई सन्तुलित बनाउने, आवाजलाई स्वरुप दिने काम गरिरहेका हुन्छन् । ती चारवटै थैलाको मुख हाम्रो नाकनिर हुन्छ । जसलाई हामी 'मिडिल मिएट्स' भन्छौं ।

त्यसमा तीनवटा चेम्बर हुन्छन् । तलको चेम्बरलाई इन्फेरियर मिएट्स, बीचकोलाई मिडिल मिएट्स र माथि पट्टिकोलाई सुपेरियरल मिएट्स भनेर चिनिन्छ । नाकको भित्रपट्टि भएको प्वालले भेन्टिलेसन गर्ने, त्यसले बाहिरी वातावरण र टाउकोभित्रको हावाको चाप पनि सन्तुलित गर्ने काम गर्छ । त्यसकै योगदानस्वरुप हामीले टाउको ठाडो बनाउनेदेखि आवाज निकाल्ने सम्मको काम गर्न सक्छौं । टाउकोबाट निस्कासन हुने पदार्थ पनि नाकको प्वालबाट बाहिर निस्कन्छ ।

नाकको भित्री भाग अर्थात् साईनसमा कुनै कारणले इन्फेक्सन भयो भने हामीले त्यसलाई साईनोसाईटिस वा पिनास भनेर बुझ्छौं । नाकमा संक्रमित भएमा त्यसले राम्रोसँग काम गर्न सक्दैन । त्यसमा पिप जम्मा हुन थाल्छ, नाकभित्रको प्वालबाट निस्कासन हुने फोहोर पदार्थ अवरुद्ध हुन्छ । बाहिरी वातावरण र टाउको भित्रको हावाको सन्तुलन हुन नपाएपछि टाउको दुख्ने हुन्छ ।

नेपाली समाजमा पिनास साभ्ना समस्याको रूपमा देखा परेको छ । प्रायः सबै मानिसहरू पिनाससँग परिचित छन् । पिनास भन्ने शब्द नेपाली समाजमा ज्यादा गलत रूपमा प्रयोग हुने शब्द पनि हो । धेरै मानिसले टाउको दुख्नासाथ पिनास भइहाल्थे भन्थान्छन् । पिनास भयो भनेर डराएर आउने धेरैको स्वास्थ्य परीक्षण गर्दा पिनास नभएको भेटिएको छ । मानिसले लामो समयदेखि टाउको दुख्थो भनेर बस्छन् र त्यसलाई नै पिनास भयो भनेर भ्रम पालिरहेका हुन्छन् । धेरै मानिसलाई पिनासबारे सही जानकारी छैन ।

पिनास दुई किसिमका हुन्छन् । एउटालाई 'एक्यूट साइनोसाईटिस' र अर्कोलाई 'क्रोनिक साइनोसाईटिस' भनिन्छ । एक्यूट साइनोसाईटिस सामान्य खालको पिनास हो । चार हप्तासम्मको पिनासलाई यो रूपमा चिनिन्छ । चार हप्तादेखि ३ महिनासम्मको लागि 'सब-एक्यूट' वा 'सब-क्लिनिकल साइनोसाईटिस' भन्ने गरिन्छ ।

तीन महिनाभन्दा बढी भएमा त्यस्तो पिनासलाई 'क्रोनिक साइनोसाईटिस' भन्ने चलन छ । 'एक्यूट साइनोसाईटिस'को मुख्य कारण रुघा वा भाईरल इन्फेक्सन नै हो । एक्यूट साइनोसाईटिस लामो समयसम्म रहेमा वा बलिभदै गएमा त्यसले 'क्रोनिक साइनोसाईटिस'को रूप धारण गर्छ । एलर्जी लगायतका

कारणले पनि इन्फेक्सन हुने समस्या रहन्छ ।

एलर्जी, रुघाखोकी लामो समयसम्म रहेमा क्रोनिकस पिनास बन्ने देखिन्छ । लामो समयसम्म उपचार नभएमा यस्तो जटिलता देखापर्न सक्छ । कतिपय व्यक्तिको भने शारीरिक संरचनामा नै समस्या हुन्छ । कसैको नाकको प्वाल सानो हुन्छ, कसैको हड्डी बागिएको हुन्छ । बनावटको विविधता वा जटिलताले पनि कतिपय व्यक्ति बारम्बार 'क्रोनिक साईनो साईटोसिस'को समस्या भेलिरहेका हुन्छन् ।

पिनास लामो समयसम्म रह्यो भने विभिन्न अप्ठेरोपन र शारीरिक समस्या देखापर्छ । नाक बन्द हुने, घाँटी खसखस हुने, खोकी लाग्ने, घाँटीमा जटिलता आउने लगायतका समस्या देखा पर्छन् । यस्तो अवस्थामा सबैमा एकै खालको समस्या नदेखिन पनि सक्छ । नाक बन्द हुने, नाकबाट बाक्लो र पहेलो सिँगान आउने, बासना थाहा नहुने अर्थात् सुँच्ने शक्ति हराउने हुन्छ । समयमै उपचार नभएमा स्थिति थप जटिलतातिर जाने देखिन्छ ।

आँखा सुनिने, आँखाको वरपर र तल्लो भाग सुनिने हुन्छ । कतिपयमा त्यसको असर दिमागसम्म पुग्न । पिनासका कारण आँखाको बाहिरी भागका साथै आई-भल्भ सुनिने हुन्छ । आँखाभित्र पनि इन्फेक्सन हुने र पिप जम्न सक्छ । दिमागको बाहिरी भागमा पिप जम्ने खतरा पनि पिनासले निम्त्याउँछ । मेनेञ्जसाईटिस हुने र दिमागको भित्र भागमा पिप जम्मा भएर बिरामीको मृत्यु हुनेसम्मको खतरा पिनासबाट हुनसक्छ ।

नियमित रूपमा स्वास्थ्यको ख्याल नगर्ने, बारम्बार एलर्जीको समस्या बेहोरिईरहने लगायतलाई पिनासको समस्या देखिन्छ । नाकको संरचनामा समस्या भएको, बारम्बार रुघा लागिरहने मानिसलाई पनि समस्या हुन्छ । सास फेर्न गाह्रो हुनेगरी नाकमा मासु पलाएको व्यक्ति पनि बारम्बार पिनासबाट पीडित हुने सम्भावना रहन्छ ।

अवस्था हेरेर पिनासको उपचार प्रक्रिया पनि फरक फरक हुन्छ । 'एक्यूट साइनोसाईटिस' भनिने सामान्य खालको पिनास विना उपचार नै निको हुनसक्छ । त्यसका लागि एन्टिबायोटिक पनि जरुरी पर्दैन । दुई हप्तासम्म पिनास भएमा र त्यसपछि निरन्तर समस्या देखिए पेनकिलर, तातो पानीको बाफ दिने लगायतका काम गरेर निको पार्न सकिन्छ । तुरुन्त एन्टीबायोटिक दिनुपर्छ भन्ने छैन । तर डाक्टरकोमा आएपछि एन्टीबायोटिक दिने चलन छ । औषधीले, चिसोबाट जोगिने प्रयास र शरीरलाई तातो राख्ने उपायले सामान्य पिनास निको पार्न

सकिन्छ ।

पिनासले जटिल रूप धारण गरेको छ भने औषधीले निको पार्न सकिन्छ । केही बिरामीलाई अवस्था हेरि पिनास सफा गर्ने विधि पनि अपनाउनुपर्ने हुन्छ । सुईबाट पानी फ्याँकेर पनि नाकको भित्री भाग सफा गर्ने अर्को उपाय छ । तर अचेल त्यो अभ्यास निकै कम प्रचलनमा छ । कतिपय अवस्थामा बिरामीलाई 'सर्जिकल इन्टरभेन्सन' गर्नपर्ने हुन्छ । नाकभित्रको मासुको म्यूकोजा मोटो भएको बिरामीलाई पनि सर्जिकल उपचार आवश्यक हुन्छ र अपरेसन/इण्डोस्कोपिक साईनो सर्जरी गर्नुपर्ने हुन्छ । पछिल्लो समय 'फुङसनल इण्डोस्कोपिक साईनोसर्जरी'(फेस) र बेलुन साईनोप्लाष्टि पनि प्रचलनमा आउँदैछन् ।

कतिपय बिरामीको हकमा भने बारम्बार पिनास हुनुको कारण खोज्नुपर्ने हुन्छ । नाकभित्र मासु भए हटाउने, बाङ्गो हड्डी भए सोझ्याउने लगायतका काम गरेर पनि उपचार गर्नुपर्ने हुन्छ । पिनास जुनसुकै उमेर, लिंगका मानिसलाई पनि हुनसक्छ । तर बालबालिकामा पिनास भए छिटो जटिलता हुने खतरा रहन्छ ।

पिनास र भ्रम

हाम्रो समाजमा पिनास हुनासाथ भारफुक गर्नुमा ज्यादा विश्वास गरिन्छ । अस्पतालमा आउने बिरामीमध्ये कतिपयहरू भारफुकबाट निको नभएपछि आउनेहरू छन् नाकमा जे समस्या भएपनि पिनास भन्ने अचलन छ ।

कतिपय रोगहरू निश्चित समयपछि आफैँ निको हुन्छ । बिरामीहरू आतिर भारफुक गर्ने र धामीलाई देखाउन जाने गर्छन् । तर निश्चित समयपछि सामान्य खालको पिनास आफैँ निको भएको भेटिन्छ । त्यसले गर्दा अनावश्यक रूपमा धामीभाँत्रीले जस पाइरहेका हुन्छन् । भारफुक गर्नेहरूले पनि पिनास भारेको भनेर विश्वासमा पार्न अनेक काम गर्ने चलन छ । त्यसको कुनै भरपर्दो आधार छैन ।

पिनासका लक्षण

- नाक बन्द हुने
- टाउको दुख्ने
- आँखाको अगाडि र तलको भाग दुख्ने
- नाकको छेउछाउमा दुख्ने
- बिहानको समयमा टाउको बढी दुख्ने
- सुँच्ने शक्ति कमजोर हुने
- नाकबाट सास फेर्न नमिल्ने
- कहिलेकाँही नाकबाट रगत मिसिएको सिँगान बग्ने

- डा. दीपेन्द्र श्रेष्ठ, नाक कान घाँटी विशेषज्ञ, नर्भिक अस्पताल